

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

POHLED ADOLESCENTŮ NA RODINY HOMOSEXUÁLNÍCH PÁRŮ

Vypracovala: Zuzana Prayerová
Vedoucí práce: PhDr. Olga Vaněčková
České Budějovice 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, 22. března 2022

Zuzana Prayerová

Anotace

Bakalářská práce se zaměřuje na postoj adolescentů na rodiny homosexuálních párů. Toto téma je v posledních letech předmětem mnoha diskuzí a dnešní mladí lidé budou brzy rozhodovat, zda budou mít homosexuální páry i rodičovská práva a možnost uzavřít manželství. Práci se skládá ze dvou částí. Teoretická část se zaměřuje na pojem rodina, její definici a funkce. Dále vysvětluje pojem homosexualita a adolescence. Praktická část řeší formou kvantitativního výzkumu postoj adolescentů k výchově dětí a založením rodiny homosexuálními páry. Jako metodu sběru dat jsem zvolila elektronický dotazník. Data byla zpracována a převedena do grafů. Byly stanoveny 4 specifické výzkumné otázky, na které se snažím hledat odpovědi.

Klíčová slova: adolescent, rodina, dítě, homosexualita, homoparentální rodina

Annotation

The bachelor's thesis focuses on the attitude of adolescents toward the families of homosexual couples. This topic has been the subject of much debate in recent years and today's young people will soon decide whether homosexual couples will have parental rights and the opportunity to lock up marriage. The work consists of two parts. The theoretical part focuses on the concept of family, its definition and function. It also explains the concept of homosexuality and adolescence. Practical part solves in the form of quantitative research the attitude of adolescents to children and foundations families and gay couples. I chose an electronic questionnaire as the method for data collection. The data were processed and converted into graphs. It has established four research questions that I am trying to find answers to.

Keywords: adolescent, family, child, homosexuality, homoparental family

Poděkování

Mé poděkování patří PhDr. Olze Vaněčkové za odborné vedení, čas, trpělivost, ochotu a cenné rady, které mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala. Také děkuji všem respondentům, kteří se podíleli na vyplnění dotazníku. V neposlední řadě patří velké poděkování mé rodině a blízkým přátelům, kteří mě podporovali po celou dobu mého studia.

Obsah:

ÚVOD	6
1 TEORETICKÁ ČÁST	7
1.1 RODINA	8
1.1.1 <i>Definice rodiny</i>	9
1.1.2 <i>Funkce rodiny</i>	10
1.1.3 <i>Rodičovství a rodičovská role</i>	12
1.1.4 <i>Potřeba rodičovského chování</i>	15
1.1.5 <i>Dva tátové</i>	17
1.2 HOMOSEXUÁLNÍ SOUŽITÍ A RODINA	18
1.2.1 <i>Vymezení pojmu homosexualita</i>	18
1.2.3 <i>Homoparentalita</i>	20
1.2.4 <i>Soužití – legalizace, soužití homo párů</i>	21
1.3 OBDOBÍ ADOLESCENCE	24
1.3.1 <i>Vývoj identity v adolescenci</i>	25
1.3.2 <i>Socializace v období adolescence</i>	27
2 PRAKTICKÁ ČÁST	30
2.1 CÍL ŠETŘENÍ A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	31
2.1.1 <i>Výzkumné otázky</i>	31
2.2 METODIKA VÝZKUMU	32
2.2.1 <i>Metoda výzkumu</i>	32
2.2.2 <i>Průběh šetření</i>	32
2.2.3 <i>Výzkumný soubor a jeho charakteristika</i>	33
2.2.3.1 <i>Popis výzkumného terénu</i>	33
2.3 VÝSLEDKY A ANALÝZA DAT	35
2.4 ODPOVĚDI NA VÝZKUMNÉ OTÁZKY	52
3 DISKUZE	54
ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	58
PŘÍLOHOVÁ ČÁST	62

Úvod

Cílem této práce je porozumět a pochopit, jak adolescenti nahlízejí na rodiny zakládané homosexuálními páry. Na strukturu rodiny má každý z nás jiný pohled, ale vždy by mělo platit, že v rodině má každý rodič stejná práva. V současné době se hodně debatuje, zda mohou mít homosexuálové stejná rodičovská práva i přesto, že nejsou jako rodiče zapsaní v rodných listech dětí, které milují a které vychovávají. Dle současně platné legislativy mají možnost uzavřít registrované partnerství, které ale oběma z páru nedává stejná rodičovská práva. V případě nemoci nebo smrti nemohou tito rodiče jednat se stejnými právy.

Současní adolescenti, budou již brzy rozhodovat, zda možnost založení rodiny a výchovy dětí budou mít i homosexuální páry. A přesto, že nynější politická situace nepřeje této možnosti, a neustále se ve vládě tato možnost zamítá, bude zajímavé sledovat možné právní změny, které nám budoucnost přinese. Právě kvůli tomu, jsem si vybrala jako tazatele právě adolescenty, protože to jsou právě oni, kteří již brzy budou rozhodovat a schvalovat nové zákony a tím i možnosti pro homosexuální páry.

Struktura bakalářské práce se skládá ze dvou částí, které na sebe navazují. Teoretická část je rozdělena do třech kapitol. V první části se věnujeme tématu, které se týká rodiny. Především jaké jsou její funkce, rodičovské role a potřebě rodičovského chování. Další kapitola je věnována pojmu homosexualita a legalizaci homosexuálních párů. Ve třetí kapitole se zaměřuji na období adolescence a její vývoj.

Cílem praktické části je zjistit jaké postoje zaujímají studenti středních škol k rodinám založených homosexuálními páry. Zda rodiny složené ze dvou maminek nebo tatínků podporují a souhlasí s tím, aby měli stejná práva a možnosti jako manželské páry. V souladu se stanoveným cílem bude k vypracování praktické části použito kvantitativní šetření pomocí dotazníku, který obsahuje 18 otázek.

1 Teoretická část

1.1 Rodina

Rodina představuje sociální instituci, jejímž základním účelem je vytvářet soukromý prostor pro reprodukci společnosti a ochranu proti okolnímu světu. Chrání své členy, nemění svůj tvar, vnitřní uspořádání a změny ve svém okolí dokáže stabilně vyrovnávat (Možný, 2006). Model rodiny vykazuje neobyčejnou stabilitu ve všech epochách vývoje lidstva a ve všech známých současných společnostech. Nejen jedinci v rodině, ale také společnost se opírá o rodinu jako o svůj základní článek (Matoušek, 1997).

... Rodina poskytuje svým členům potřebné zázemí, zejména uspokojuje jejich potřeby a zprostředkovává zkušenosti, které nelze získat jinde než v ní samotné. Každý jedinec v ní zastává určité role, které se stávají součástí jeho identity. Jednotlivý členové rodiny si v rámci jejich rolí vytváří rozmanité vztahy. Pro tyto vztahy je charakteristické určité chování a styl komunikace. Každá rodina má svůj hodnotový systém, který ovlivňuje chování jejích členů a vede k volbě některých strategií při zvládání problémů (Vágnerová, 2008).

V běžném povědomí dnešního člověka vystupuje rodina jako společně žijící malá skupina lidí spojená s pokrevními svazky a úzkými citovými vazbami. Rodina se však v průběhu dějin vyvíjela a s ní se změnilo i postavení jejích jednotlivých členů (Stašová, 2001, s. 78).

Rodina pomáhá jedinci se základním začleněním na počátku jeho životní dráhy a opatruje ho sociálním statutem - příslušnost k vrstvě, třídě, popř. etnické skupině. Provází každého jedince po celý život, i když jde o různé věci v jednotlivých fázích životního cyklu, závislost na původní rodině se mění směrem k nezávislosti, která je završena založením vlastní rodiny, výchovou dětí, péčí o stárnoucí rodiče (Veselá, Kanioková-Veselá, 2011).

S novelou nového občanského zákona, již nelze pohlížet na rodinu jako na vztah mezi mužem a ženou, která slouží k výchově jedince. S touto novelou nastala i změna v pojetí tradiční rodiny. Nový občanský zákoník uvádí, že *rodinu již nelze chápat pouze v tradičním smyslu jako soubor sociálních vztahů mezi manželi a dětmi. Rodina je dynamickým útvarom, jejím základem může být i vztah páru (opačného i stejného pohlaví) žijícího v nesezdaném soužití (Bezouška, Piechowiczová, 2013, s. 105).*

1.1.1 Definice rodiny

V České republice dochází v posledních letech ke změnám v tzv. typické nukleární rodině, která je tradičně definována jako malá skupina složená z rodičů a jejich nedospělých dětí žijících v jedné jediné domácnosti. Stále více roste počet rodin, kdy nejsou partneři - rodiče formálně oddáni. V tomto případě hovoříme o tzv. soužití, kdy spolu žijí v neformálním vztahu dva dospělí opačného pohlaví. Žijí ve společné domácnosti s dětmi nebo bez dětí. Změny byly zaznamenány také v tom, že narůstá počet tzv. single rodičovství - rodiny v nichž žijí děti s jedním rodičem (rozvedení, svobodní rodiči). ... Do popředí se dostává otázka homosexuálních rodin (společné soužití partnerů stejného pohlaví), jejichž současný počet narůstá. Tyto neoficiální nebo právně deklarované rodiny mohou nebo nemusejí mít děti (Jarošová, 2007).

Rodinu lze označit za systémový celek, který je schopný reprodukce svých základních podmínek. Lze ji definovat jako: *a) dynamický systém, který reprodukuje svoje základní podmínky především a hlavně tím, že původní předpoklad svého vzniku (narození dítěte) mění na svůj výsledek, který se stává potenciálním východiskem vzniku dalšího, nového systému (nové rodiny); b) společenský subsystém, který zabezpečuje primárně individuální a celospolečenské zájmy a potřeby. Překonávání a neustálá reprodukce rozporů mezi individuálním a společenským určuje postavení rodiny v systému společenských vztahů. Rodina má sice vlastní zdroje pohybu, ale jejich kvalita je stále více závislá na složitějších a řádově vyšších strukturách (Provazník et al., 1989, s. 52-54 in Stašová, 2001, s. 78); c) strukturovaný celek (systém) jehož smyslem, účelem a náplní je utvářet relativně bezpečný, stabilní prostor a prostředí pro sdílení, reprodukci a produkci života lidí (Plaňava, 1994, s. 8 in Stašová, 2001, s. 78).*

Matoušek (2008, s. 177) uvádí, že je rodina v užším, tradičním pojetí skupina lidí spojená pouty pokrevního příbuzenství nebo správních svazků (sňatků, adopce).

Vágnerová (2008, s. 589) vnímá rodinu jako důležitou sociální skupinu, která plní celou řadu biologických, ekonomických, sociálních i psychologických funkcí. Poskytuje svým členům potřebné zázemí, uspokojuje jejich potřeby a zprostředkovává zkušenosti, které nelze získat jinde.

Hartla a Hartlová (2000, s. 303) uvádějí, že *rodina je univerzální skupinou, kde probíhají vzájemné sociálně psychologické jevy v životě jedince*. Rodina jedinci umožňuje vytvořit důvěru v sebe, postoj k sobě samému a též dokáže pomoci navázat pevné sociální vazby.

1.1.2 Funkce rodiny

Rodina zajišťuje mnoho činností - zabezpečuje hmotně své členy, pečuje o jejich zdraví, výživu a kulturní návyky, vytváří konkrétní, socializační a především výchovné prostředí pro děti, předává jim také kulturní dědictví a vštěpuje morální postoje. Zejména je ovlivňuje, usměrňuje, chrání a podporuje. Rodina také plní určité role ve vztahu ke společnosti - především reprodukci obyvatelstva - reprodukce biologická i kulturní (Stašová, 2001).

Existuje řada funkcí podle oborů a odborníků, kteří se touto tematikou zabývají (např. sociologie, pedagogika apod.). Pro správné fungování rodiny, by měla rodina plnit řadu funkcí. Pro bakalářskou práci jsme vybrali základní a nejčastěji používané funkce níže uvedené.

Biologicko - reprodukční funkce je základem každé společnosti, velkou roli v ní hraje společnost jako celek, ale především jedinec, který rodinu tvoří. Vše se odvíjí od pevné stabilní a reprodukční rodiny. Ke stabilitě rodiny, přispívá stát celou řadou sociálních opatření. Významem pro samotného jedince v této funkci je uspokojování jeho biologických a sexuálních potřeb, ale také i uspokojování potřeby pokračování rodu každého jedince (Stašová, 2001).

Sociálně ekonomická funkce, kdy je na rodinu pohlíženo jako na prvek tvořící rozvoj ekonomického systému společnosti. Rodina se pro společnost stává významným spotřebitelem, jednotlivý členové rodiny se v rámci svého povolání podílí na jejím rozvoji (Stašová, 2001). Poruchy této funkce značí nezaměstnanost jedinců v rodině nebo zvyšování životních nároků rodiny, tato dysfunkce bývá označována jako hmotný nedostatek (Kraus, 2008).

Funkce ochranná, která zabezpečuje základní životní potřeby (biologické, hygienické, zdravotní) všech členů rodiny. V této funkci se více angažuje rodina samotná (např.

spoluúčast na zdravotní péči, starost o členy rodiny v domácím prostředí apod.), do roku 1990 tuto funkci zcela plnil stát (Kraus, 2008).

Funkce emocionální, je nezastupitelná, protože žádná jiná instituce nedokáže vytvořit potřebné citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty, vzájemné důvěry, podpory a pomoci, společné rituály (Kraus, 2014, s. 136) emočně zabezpečuje dítě, sdílí s ním pocity, pomáhá mu je vyjadřovat, dávat je najevo a mluví o nich. Především jde o to dítě zahrnout láskou. Láskou, která má i mantinely, ve kterých má dítě spatřovat jistotu, kterou mu rodiče přinášejí do jeho života. Tyto mantinely se průběžně v jeho životě mění (Špaňhelová, 2010).

Socializačně výchovná funkce, je zaměřena na dítě v socializačním procesu. *Dítě od narození a po celou dobu života v rodině přijímá velmi široké spektrum nejrůznějších informací a aktivně je zpracovává v souladu se svými přirozenými vlohami, biologickými a psychickými potřebami, se svými zkušenostmi, ale i s hodnotovými orientacemi a vzory, jimiž jsou pro dítě především rodiče a starší sourozenci. V socializačním procesu je tak dítě aktivním článkem, prosazuje své zájmy, přání, orientace, a především svou vůli* (Kraus, 2014, s. 135). Tato funkce, by měla vést děti, k tomu, aby si byly jisté v prostředí, kde se pohybují, dovedly se připravit na své fungování mezi jinými dětmi a ve společnosti druhých dospělých (Špaňhelová, 2010). Socializací v rodině se rozumí zejména proces působení rodiny na své jednotlivé členy v celém souhrnu jevů a procesů; ekonomických, sociálních, kulturních, mravních, estetických, zdravotních a jiných. Hlavním posláním socializačního procesu v rodině zůstává příprava dětí a mladistvých na vstup do praktického života (Stašová, 2001, s. 79).

Rodiny, které plní své funkce jak vzhledem ke svým členům, tak současně ke svému širšímu sociálnímu okolí, tj. ke společnosti, jejíž jsou součástí a základním stavebním prvkem, tedy plní i společensko-reprodukční rozměr funkce, bývají označovány jako efunkční. Naopak rodiny, které vůči svým členům jako rodiny sice fungují, ale vedou je a vychovávají v rozporu (konfliktu) s všeobecnými, celospolečensky platnými hodnotami a normami jsou nazývány disfunkčními. Konečně rodiny, které své funkce neplní ani vůči svým členům, ani vůči společnosti, jsou klasifikovány jako a funkční (Reichel, 2008, s. 185).

1.1.3 Rodičovství a rodičovská role

Rodina je univerzální soc. skupina, ve které probíhají významné sociálně psychologické jevy v životním kontinuu jedince. ... Rodina ve svém intimním prostředí umožňuje jedinci zprvu vytvořit pevné sociální vazby a později právě na základě této důvěry a emocionálně silných obětovaných vztahů mu poskytuje jakési tréninkové prostředí pro významné procesy jeho dalšího psychosoc. vývoje (Šulová, 1998, s. 303).

Rodičovství představuje nejvýznamnější přechod v rodinném cyklu. Zároveň je to, i nejvýznamnější přechod v životaběhu každého jedince. Alice Rossiová (in Možný, 2006) poukazuje na čtyři jedinečné vlastnosti přechodu k rodičovství: 1. přechod, k němuž dochází pod silným tlakem, působícím zejména na ženu - žena je považována za matku, a její sociální status je striktně spojen s mateřstvím. S legalizací umělého přerušeni těhotenství, má každá žena možnost volby, zda si své dítě ponechat. Na ženu působí nátlak kultury, který se tradičně dívá odmítavě na odmítání mateřství. 2. přechod, k němuž dochází mimovolně - dítě může být počato i neplánovaně, zejména pak je-li to dítě první. 3. přechod k mateřství je nerevokovatelný - dnešní společnost již není postavena na tradicích, s příchodem sociálních změn v posledních letech vzalo člověku naší civilizace oporu v tradicích. Člověk se musí častěji rozhodovat sám a musí činit rozhodnutí i za situace, kdy nemá dost informací pro spolehlivější odhad následků. Tato situace ho nutí riskovat a postupovat metodou pokusu a omylu. ... Tak jako má člověk možnost volby školy, profesionální orientace, zaměstnání i manželského partnera, tak dítě se nedá vzít zpět a nebo vyměnit za jiné. V okamžiku narození dítěte se člověk se stává rodičem nezvratně a platí to i pro otcovství, i když muž se snáze může ke svému rodičovství neznat. 4. přechod zlomový - životní přechody mají pozvolné tempo, u narození dítěte toto pozvolné tempo však není. Dítě se narodí a najednou tu je (Možný, 2006).

Sobotková (2001, s. 115-116) uvádí, že osobní okolnosti a sociální očekávání do jisté míry ovlivňují rozhodování o rodičovství, ale především uvádí, že se jedná o individuální hodnocení pozitiv a negativ neboli přínosů a obětí rodičovství.

- **Přínosy rodičovství**

1. *rozvoj vztahů*: jedná se o radostný vztah s dítětem, a nový pohled na partnerství - muž v roli otce a žena v roli matky. Je zde i vzájemné navazování vztahů s ostatními matkami a rodinami, které mají malé dítě.

2. *Osobní naplnění*: některé ženy vnímají mateřství jako smysluplnost svého života - příležitost k sebevyjádření a osobnímu rozvoji, dodává ženě pocit osobní hodnoty.

3. *Z reprezentativní studie Gormlyové et al. (1987 in Sobotková, 2001, s. 115), doplníme další z uváděných důvodů, proč mít děti. Je to pokračování rodu – pro některé rodiče je to velmi důležitý pocit - prostřednictvím dětí přesáhne jejich rodina do budoucnosti.*

4. *Rodičovství je výzva, zdroj podnětů, dává lidem příležitost poznávat sebe i druhého tak, jak by to bez dítěte nebylo možné.*

5. *Rodičovství je známkou dospělosti.*

- **Oběti rodičovství**

1. *Zpomalení kariéry matky*. Ženy jako matky nemají možnost dalšího kariérního růstu a to především, z toho důvodu, že většina žen ze zaměstnání odejde a začne se věnovat dítěti. Na kariéru již ženám nezbyvá tolika času a v některých případech jim to neumožní již ani zaměstnavatel.

2. *Finanční znevýhodnění*, kdy s odchodem ze zaměstnání dochází k poklesu příjmu celé rodiny.

3. *Omezování osobní svobody* - výzkumy ukazující že tento důvod vede ženy k odkládání mateřství. Ženy musí změnit svůj dosavadní životní styl a plně ho přeorientovat na dítě.

4. *Dopad na manželská vztah*. Založení rodiny, ovlivňuje všechny její členy. Dítě potřebuje péči matky a muž neboli otec je upozaděn do pozadí. Žena věnuje veškerou péči dítěti, a to jí opětuje, oproti tomu muž je zde není vnímám jako ten potřebný.

5. *Rodičovství je nezvratné rozhodnutí, nelze je vzít zpět*. Rodičovství nemá možnost volby, tuto zodpovědnost musí rodiče přijmout ať už chtějí nebo ne.

6. *Některé ženy a muži se obávají, že by nebyli dobrými rodiči.* Mnoho lidí se brání rodičovství, ze strachu zda zvládnou čelit novým překážkám ve formě rodičovství. Tyto obavy jim brání v tom, aby se z nich rodiče stali. Proto své rodičovství odkládají do vyššího věku nebo se ho v některých případech plně vzdají.

7. *Některé páry nechtějí přivést děti na svět, kde hrozí nukleární konflikt a kde jsou další vážné globální problémy.*

Rodičovská role

Ženy a muži plní v moderní době odlišné funkce, které se vzájemně doplňují. Mužské role jsou racionální a instrumentální, muži zabezpečují rodinu hmotně, starají se o vztah rodiny a širší společnosti, zprostředkují sociálně daná omezení dětem. Ženské role jsou emocionální a expresivní, jejich úkolem je zabezpečovat příznivé emoční klima a každodenní péči, dávat dětem "nepodmíněnou lásku" (Gjuričová a Kubička, 2003, s. 52-53).

Rodičovská role je pro dospělého člověka důležitou součástí jeho identity. Je biologicky podmíněná, ale také i psychicky a sociálně významná. Má velký vliv jak na osobnost člověka, na jeho uvažování a emoční prožívání tak také především na osobní mezilidské vztahy. Rodičovství je považováno za zcela přirozené, zejména mateřství je sociálně vysoce ceněno. Společnost od rodiče očekává přijetí osobní zodpovědnosti a emoční přijetí samotného dítěte (Vágnerová, 2000).

1. Rodičovská role je zcela dominantní nadřazená role. Rodič je pro dítě autoritou, dítě je závislé na jeho péči a je mu ve všem podřízené. Rodič v podstatě rozhoduje o všem, co se dítěte týká.

2. Rodičovská role je oproti jiným rolím dospělého jedince nevratná. Člověk, který se stane rodičem, je rodičem již nastálo. Není možné změnit status "rodič" a ani není možné dítě vyměnit, pokud rodičům jeho vlastnosti nevyhovují.

3. Dítě je nezrušitelnou a specifickou vazbou k určitému partnerovi (ke druhému rodiči), neboť je jejich společným potomkem.

4. Dítě je plně závislé na rodičích, s touto závislostí nastává i změna životního stylu. Změna životního stylu sebou přináší mnoho povinností a omezení, od rodičovství je vyžadována určitá zodpovědnost (Vágnerová, 2000).

Rodičovská role přináší jak pozitivní zkušenost, tak především představuje i určitou zátěž. Dospělý jedinec může rodičovství odkládat a nebo dá dokonce přednost bezdětnosti. Konečné rozhodnutí o tom, stát se rodičem ovlivňují různé vnější i vnitřní faktory, které k tomuto kroku přispívají. Aktuální situace může ovlivnit ochotu přijmout rodičovskou roli mladého jedince (Vágnerová, 2000).

Ochota přijmout rodičovskou roli může ovlivnit aktuální situace mladého dospělého jedince. V současné době mají mladí lidé pevně zakotvené místo pro uzavření manželství a narození prvního dítěte, tento krok si plně plánují a spíše odkládají. Lze zde hovořit o jejich větší zodpovědnosti k takovýmto důležitým krokům. Mladí lidé dávají důraz na prevenci nežádoucího otěhotnění (Vágnerová, 2000).

Dochází k omezování bezprostředních kontaktů mezi partnery i mezi dětmi a rodiči následkem celkového životního způsobu, tempa, měřítek, hodnot apod.

1.1.4 Potřeba rodičovského chování

Potřeba zplodit potomstvo je vrozenou biologickou potřebou, tj. pudem, zajišťujícím zachování existence rodu. Tento pud je u každého jedince individuální. Někteří lidé, mají nízkou potřebu mít dítě, a jiní, po ní po touží velmi. Potřeba mít dítě je ve značné míře ovlivněna psychicky, tak jako jiné pudové potřeby. Určitým způsobem může uspokojovat všechny základní psychické potřeby, ale zároveň může jejich uspokojení bránit (podle Matějčka a Langmeira, 1986 in Vágnerová, 2000):

1. Dítě přináší určité oživení - s narozením dítěte získávají rodiče nové zkušenosti a zážitky. V tomto směru je může dítě obohacovat, ale na druhé straně je může i v jiných oblastech omezovat. Rodiče se již nemohou svobodně rozhodnout, co budou dělat.
2. Potřeba citové vazby - dítě přijímá city od svých rodičů a zároveň je oplácí. Vztah mezi rodičem a dítětem je spolehlivý a jistý, především po dobu jeho dětství. Dítě k sobě váže pozornost a lásku dospělých, často tak omezuje naplnění jiných emočních vztahů. Po

jeho narození dochází ke změně v partnerském vztahu. Mezi partnery dochází v mnoha případech k ochlazení vztah a ke změně rolí.

3. Rodičovská role může uspokojovat potřebu seberealizace. Schopnost mít dítě je považována za normalitu dospělého člověka. V některých společenských skupinách má velký význam (např. na vesnici, kde jsou mladý manželé dotazováni, kdy budou mít dítě). Člověk, který dítě nemá, je považován za podivného. Rodičovská role je určitým způsobem důkazem dospělosti. Dítě, se pro některé rodiče stává smyslem existence naplňuje jejich život. Po jeho odchodu mají rodiče pocit prázdnoty a obtížně si hledají nový cíl, který by měl stejnou hodnotu. Oproti tomu může být dítě obrovskou překážkou k seberealizaci, např. v oblasti kariéry. V takovémto případě rodiče přemýšlejí, zda vůbec dítě chtějí a kolik dětí budou mít.

4. Potřeba otevřené budoucnosti – dítě přežívá své rodiče, je pokračováním jejich životů. Přenáší určité vlastnosti, tradice i hodnoty, tělesnou pohodu. Předává určité zvyklosti do budoucnosti a následně je přenáší další generaci. V dětech je geneticky zakódováno zachování existence rodiny a jejich typických znaků. Rodiče předávají své dispozice dítěti a od něhož je později získávají i jeho potomci (Vágnerová, 2000).

Rodičovství je nejvýznamnějším přechodem v rodinném cyklu jedince a zároveň je také nevýznamnějším přechodem v našem životaběhu (Možný, 2006). Připravenost a především ochota přijmou rodičovskou roli, je v určité míře ovlivněna zkušeností z dětství a z existence citové vazby s rodiči. Zároveň je také podmíněna chováním dítěte, jehož, křik, pláč, úsměv a další, připoutává pozornost a vyvolává odpovídající reakce. Vnímavé rodiče, jsou schopni reagovat na signály, které jim dítě svými projevy poskytuje. Základem je mateřský pud, které je posilován i hormonálně. Každý jedinec má potřebu rozmnožování o péče o potomstvo rozdílno, a to i když má pudový základ. Někteří lidé nechtějí mít děti. Základem jejich rozhodnutí může být podlehnutí sociálnímu tlaku a nebo snaha o udržení partnerství. Takové chybění rodičovského pudu se může projevit i ve vztahu k dítěti (pocit nejistoty vlastního rodičovského chování a obtížnějšího chování do potřeb dítěte), (Vágnerová, 2016).

Již ve středním školním věku se objevují první projevy, o kterých lze hovořit jako o rodičovském chování (Matějček, 1994, 1996 in Vágnerová, 2012). Takovýto jedinci se

dovedou k malým dětem chovat pečovatelky, i když je to nikdo neučil (mluví s nimi jako matky, přibližují se k nim do optimální vzdálenosti apod. Stern (1977 podle Matějčka 1994 in Vágnerová, 2012) uvádí, že takto reagují chlapci i dívky. I muži mají k takovému jednání předpoklady a jsou schopni se chovat mateřsky. Jen vrozená dispozice k rozvoji rodičovského chování nestačí. Je k němu potřeba i specifická stimulace. Pro přípravu na partnerskou a rodičovskou roli jsou podstatné jisté zkušenosti. Jedná se především o kontakt s dětmi na nejrůznější vývojové úrovni, který je předpokladem k pochopení odlišnosti jejich projevů a potřeb. Na základě takové zkušenosti se rozlišují dětské postoje a chování. ... Modelem pro partnerské a rodičovské role mohou sloužit kontakty s dospělými. Pro dítě představuje každá dospělá osoba, bez ohledu na věk a pozici, kterou v rodině má, určitý vzor chování. Lze se učit i ze vzájemného vztahu mezi dospělými členy rodiny. Děti ve středním školním věku jsou schopny napodobovat rodičovské chování. V tomto věku se mohou stát pomocníky a partnery, kteří se blíží lidem v rodičovských rolích (Vágnerová, 2012).

1.1.5 Dva tátové

V souvislosti s potřebou rodičovského chování, která jak uvádí Vágnerová (2012) se objevuje i u mužů, existuje v České republice homosexuální pár, který svou rodičovskou potřebu naplnil. Říkájí si "dva tátové" Michal a David Vaníčkovi.

Michal a David jsou registrovaní partneři, kteří se rozhodli mít dítě a zvolili možnost stát se rodiči po svém. Vybrali si náhradní matku v USA, která jim odnášela dvojčata a v jejich snaze o to stát se rodiči jim pomohla. Svůj životní příběh a svůj život ukazují na sociálních sítích (Instagram, Youtube), kde mají nespočet lidí, kteří je podporují. Otevřeně zde hovoří o možnostech, jaké mají muži toužící po dítěti a o problémech, kterým musí čelit. Vtipně hodnotí každé okamžiky svého běžného života. Okamžiky, kteří znají všichni, kdo vychovávají děti.

Michal a David poukazují na to, že není důležité, že tuto rodinu tvoří dva muži spolu s dětmi, ale hlavní podstatou je, že děti mají milující rodinu, která jim poskytne lásku a podporu. V rozhovoru pro Český radižurnál uvedli „Jestli existují opravdu chtěné a plánované děti, jsou to ty naše. Pro naše dcery bude normální, že mají dva otce. Že v jiných rodinách bývá maminka s tatínkem, ale že to tak nemusí být vždy" (Als, 2017, online).

1.2 Homosexuální soužití a rodina

V minulých staletích měl člověk již předurčeno jak bude žít. Velmi záleželo na tom, jací byli, a především jak žili jeho rodiče. V současné době již není budoucnost dítěte takto předurčená, o svém životě rozhoduje samo a záleží na jeho osobní volbě, resp. odpovědnosti. Odpovědnost a možnost volby, přináší určitou svobodu a individualizaci, díky níž tak dochází k sebeuvědomování a k realizaci různých variant života. Společnost dnešního století je odrazem mnoha různých menšin. Existují také různé formy sexuálního sebezpojetí. Jsou zde homosexuálové a lesbičky, makulinní a feminní typy homosexuálů i heterosexuálů, apod. (Janošová, 2000, s. 9).

Vzájemná náklonnost dvou lidských jedinců, které jsme si zvykli říkat láska, je i v citátech klasiků něčím mezi šílenstvím a poezií. Z ryze pragmatického hlediska se může někdy jevit jako zbytečná, možná hloupá, a pravděpodobně bezúčelná věc. Existuje však také moderní vědecký pohled, který považuje lásku za jev stojící na základech tvořených evolucí, biologií a biochemií. To, co při povrchním pohledu vypadá jako nesmyslné a zmatené chování, je ve skutečnosti něco přesně naprogramovaného (HSX-1, 2019, online).

Každý z nás je jiný, lišíme se podle pohlaví, podle toho, co nás přitahuje a také podle toho čemu dáváme přednost. Každý z nás upřednostňuje určité vlastnosti. Rovněž jsou zde i jiné preference sexuální aktivity a preference pohlaví (heterosexuální či homosexuální), (HSX-2, 2019, online).

1.2.1 Vymezení pojmu homosexualita

Pojem homosexualita se poprvé objevil v roce 1869 a použil ho Benkert. Ve středověku se nejčastěji hovořilo o sodomii (termín označoval např. i zoofilní chování) a nejednou bylo trestáno smrtí. Avšak termín homosexualita je mnohem mladší. Byl poprvé užit v roce 1923, klad důraz vedle průvodně zdůrazňované reprodukční stránky i na její rekreační složku. Rakouská monarchie za vlády Josefa II. jako první země neposuzovala homosexuální chování jako trestný čin, ale pouze jako přestupek. Napoleonská Francie jako první země, zcela přestala homosexuální chování stíhat. Trestnost homosexuální chování byla později obnovena a rakousko-uherský trestní zákon převzala i první

Československá republika. V ČSSR v roce 1961 byla homosexualita dekriminována, bylo to tedy dříve než v mnoha zemích západní Evropy. V trestním zákoně však nadále přetrvával § 244 tr.z., který odlišně posuzoval nejnižší věk pro souhlasný styl mezi osobami stejného pohlaví, styk za úplatu, při zneužití závislosti a budící veřejné pohoršení. V roce 1990 byl tento paragraf odstraněn. Homosexuální chování je tak posuzováno dle trestního zákona stejně jako heterosexuální. Do Zákoníku práce v souladu s evropskou direktivou 278/2000 byl v roce 2000 začleněn zákaz diskriminace při výkonu povolání na základě sexuální orientace. V roce 1989 přijalo Dánsko jako první země zákon o registrovaném partnerství, který umožňuje legitimizovat homosexuální svazky. České republika tento zákon přijala v roce 2006. V současné době podobnou formu umožňuje téměř polovina zemí Evropské unie. Některé země uznávají i manželství stejnopohlavních párů. Adopce dětí homosexuálními páry tento zákon neumožňuje (Weiss, 2010).

Brzek, Pondělíčková (in Janošová, 2000, s. 13) hovoří o homosexualitě jako *o trvalé citové a erotické preferenci osob stejného pohlaví*. Jde to celoživotní, nezvolený a neměnný stav, který je především charakteristický tím, že jeho nositel je pohlavně přitahován a vzrušován převážně (či výlučně) osobami stejného pohlaví.

Dubaj (1994 in Janošová, 2000, s. 13) uvádí, že *homosexualita je geneticky determinovaný celoživotní a neměnný stav libida, při kterém jedinec za podmínek možnosti svobodné volby preferuje za účelem sexuálního a citového kontaktu objekt stejného pohlaví, přičemž takto vzniklý vztah se svojí kvalitou v plné míře vyrovná vztahu heterosexuálnímu*.

Jandourek (2008, s. 100) označuje homosexualitu *jako náklonnost k osobám stejného pohlaví*. Muži bývají označováni pojmem gay a u žen se hovoří o lesbické lásce či lesbismu a ty bývají označovány jako lesby či lesbičky.

Samotná homosexualita prošla mnoha změnami. Dříve byla považována za amorální zvrácenost, následně za sexuální úchylku a v současnosti je zde snaha považovat ji za rovnocennou pohlavní orientaci. Můžeme zde hovořit o možnosti uzavírat tzv. registrované partnerství, ve kterých mají partneři stejného pohlaví obdobná práva jako sezdané osoby v heterosexuálním manželském svazku (Jandourek, 2012).

Osoby homosexuálně orientované mohou mít tendence volit si povolání popř. činnosti, které jim umožňují být blíže osobám stejného pohlaví. Takové povolání je učitelství, vedení oddílů mládeže nebo duchovní stav). *Z hlediska sociologie je důležitá snaha homosexuálně orientovaných osob vystupovat jako menšina či diskriminovaná menšina. Hodnocení homosexuality závisí na kultuře daného místa a doby (Jandourek, 2012, s. 100-101).*

Homosexualita je záležitost, která se dotýká osobně, blízce nebo vzdáleněji všech lidí. Zdaleka ne drtivá většina populace si je po celý život jistá svým heterosexuálním zaměřením a sexuálními tendencemi (Janošová, 2000, s. 13).

U homosexuality lze hovořit o několika druzích. Nejčastěji je rozdělována **podle pohlaví**. Muži bývají označováni jako: androfil, uranista, hanlivé označení buzerant nebo teplouš, dříve pederast, sodomista. V současné době je nejrozšířenější pojem gay. O ženské homosexualitě se hovoří jako o lesbicismu. Další rozdělení souvisí s **věkem preferovaných sexuálních partnerů** (u mužů pedofilii, androfilie, u žen korofilii, partenofilii, gynekofilii, a graeofílii). Sexuologie rozděluje homosexualitu na **egodystonní a egosyntonní formu**. Egosyntonníhomosexualia - jedinec svou orientaci přijal, je s ní plně smířen a vyrovnán. Je schopen vůči okolí orientaci přiznat. Egodystonní homosexualita - jedinec orientaci odmítá, je sám se sebou v rozporu, touží po heterosexuální adaptaci. Takovýho to jedinec není schopen před svým okolím a především před sebou orientaci přiznat (Kaňka, 2000, online).

1.2.3 Homoparentalita

Pojem "homoparentalita" odkazuje k rodině s rodiči stejného pohlaví. Můžeme hovořit i o rodině "stejnopohlavní", nebo "gay/lesbické" (GL). Zatímco "gay/lesbická rodina" může nevhodně implikovat, že celá rodina má jakousi sexuální orientaci, "homoparentalita" zase může zastříť monoparentální rodiny gayů a leseb. Je třeba podotknout, že homoparentální rodiny mohou být tvořeny i transgender rodičem, nebo rodičem bisexuálním apod. (Procházka, 2014, s. 12).

Tento termín byl poprvé použit ve druhé polovině 90.let francouzskými aktivisty. Jedná se o rodiny stejného pohlaví, rodiny tvořené homosexuálním párem. Homosexuální páry

mohou mít své péči děti buďto z předchozích manželství (heterosexuální), v adopci, po asistované reprodukci případně za svobodna. Podle těchto možností se rozlišují rodiny smíšené nebo plánované (Tóthová, 2017).

Děti v homoparentálních rodinách pocházely z předchozích vztahů a z manželství. V současnosti se děti spíše přímo do takových rodin rodí. Stále více přibývá dětí, které žijí v lesbických rodinách. Ženy mají možnost stát se matkou, oproti tomu muži mají v tomto ohledu jen omezené možnosti, a to že jsou odkázáni na adopce (Procházka, 2014).

Homoparentální rodiny mají ve světě již více než 20 let podporu předních pediatrických, i psychologických a dalších profesních asociací. I přes tuto podporu čelí v České republice homosexuální páry i jejich děti problémům, které jim přináší právně a společensky nerovné postavení. Společenské uznání a především právní různých typů rodiny je přitom v nejlepším zájmu dítěte (Kutálková, 2015).

1.2.4 Soužití – legalizace, soužití homo párů

Hodnocení homosexuality prošlo mnoha změnami a to především z jeho historického hlediska. Byla považována za amorální zvrácenost a za sexuální úchylku, v současné době je zde snaha považovat ji za rovnocennou pohlavní orientace, což nachází v některých zemích svůj výraz i v možnosti uzavírat tzv. registrované partnerství. Registrované partnerství, ve kterých mají partneři stejného pohlaví práva obdobným právům sezdaných osob v heterosexuálním manželském svazku. V České republice platí od 1.června 2006 zákon o registrovaném partnerství. Jandourek (2008) uvádí, že příčiny homosexuality jsou vrozené, protože se objevují i u některých zvířat. Oproti tomu jiní autoři ho považují za získané, a to především vlivem soc. učení a raných sexuálních a erotických zážitků. Vyloučení zde není ani vliv stresujících zážitků u ženy v době těhotenství anebo vliv dominantní matky, popřípadě vliv matky v neúplné rodině (Jandourek, 2008).

Homosexuální páry však narážejí na problémy již při samotném zakládání rodiny. Asistovaná reprodukce není v České republice legálně dostupná, a to jak lesbickým párům, tak ani osamělým ženám, a to ani v případech, kdy by to bylo vhodné např. ze

zdravotních důvodů. V obtížné situaci jsou také gay muži, kteří se rozhodnou pro založení rodiny, a to za spolupráce s náhradní matkou. Absence podpůrného systému (především nedostatečná legislativa), vystavují budoucí otce, surrogátní matky i plánované děti mnoha rizikům a nejistotám. Také systém náhradní rodinné péče nenabízí homosexuálním párům, kteří chtějí opuštěným dětem poskytnout domov, podmínky srovnatelné s páry z majoritní populace. Osvojit dítě nemohou osoby žijící v registrovaném partnerství. Tuto možnost má pouze jednotlivec. Ani možnosti pěstounské péče není stejnopohlavních párů prakticky, ani legislativně nastavená tak, aby měly stejná práva a možnosti jako páry (manželé) heterosexuální (Kutálková, 2015).

Spousta homosexuálních párů touží po vlastním dítěti, popřípadě po možnosti osvojení či svěřením do pěstounské péče. Janošová (2000) uvádí, že homosexuálně orientovaných lidí, kteří by rádi založili rodinu, se pohybuje okolo 30 až 50 %. Ze strany veřejnosti je představa výchovy dítěte homosexuální dvojicí obecně nižší než uzákonění partnerského soužití. Odpůrci této výchovy vytýkají především ochranu optimálního psychického vývoje dítěte (Janošová, 2000).

Zákon o registrovaném soužití je určen homosexuálním párům, které hodlají trvale žít ve společné domácnosti a chtějí na základě tohoto nejužšího vztahu požívat také ostatních práv a výhod, jež společnosti přiznává jinak pouze manželským dvojicím. (Janošová, 2000, s. 60). Ustanovení § 13 odst. 1 zákona o registrovaném partnerství uvádí, že existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřením jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj (Sbírka zákonů České republiky, 1998, s. 1364).

Nový občanský zákoník stanovuje, že uchazečem o individuální adopci se může stát jednotlivec bez ohledu na jeho sexuální orientaci, vylučuje pouze příbuzného v přímé linii nebo sourozence osvojence, toto však zákon o registrovaném partnerství z osvojení dítěte původně vylučoval osoby v partnerství. Nový občanský zákoník § 800 uvádí, že

osvojiteli se mohou stát jen manželské páry, ze společné adopce jsou v českém právu stejnopohlavní páry vyloučeny (Homoparentalita, 2020, online).

V červnu 2016 Ústavní soud zrušil ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství, které osvojení bránilo, neboť jej shledal rozporným s právem na lidskou důstojnost, s právem na soukromý život a se zákazem diskriminace zakotvenými v Listině základních práv a svobod (Rozsudek Nejvyššího správního soudu, 2016, online).

Adopce dětí do homosexuálních domácností jsou legální. Dítě, které se dostane do takovéto rodiny, má pouze jednoho zákonného rodiče (i když ho vychovávají dva muži nebo dvě ženy), (Fiala, 2019, online).

1.3 Období adolescence

Adolescence je považována za druhou fázi období dospívání, přibližně trvá od 15-20 let. Fáze adolescence je biologicky ohraničená pohlavním dozráním a dosažením reprodukční schopnosti. Je označována jako přechodné období přípravy na dospělost, která umožňuje dospívajícímu možnost dosáhnout předpokladů a stát se dospělým ve všech oblastech, v nichž to současná společnost vyžaduje (Skorunková, 2007).

U jedince v tomto období dochází k celkové proměně osobnosti, a to ve všech oblastech; somatické, psychické i sociální. Mnoho změn je zde podmíněno biologicky, vždy je však významně ovlivňují psychické i sociální faktory, s nimiž působí ve vzájemné interakci. Dospívání je životní etapou, která má své typické znaky v rámci životního cyklu. *Je to období hledání a přehodnocování, v němž má jedinec zvládnout vlastní proměnu, dosáhnout přijatelného sociálního postavení a vytvořit si subjektivně uspokojivou, zralejší formu vlastní identity* (Vágnerová, 2012, s. 367)

Thorová (2015) vymezuje období adolescence jako období kdy se z dítěte stává dospělý člověk. Toto významné období začíná nástupem puberty, kde jsou viditelné specifické tělesné změny. Kromě prvních nápadných fyzických změn, dochází také k emočnímu, kognitivnímu i sociálního vývoji v životě jedince. Dospívající je v určité míře vystaven vyšší míře stresu, okolí na něj klade více sociálních požadavků a ho tak připravuje na samostatný život a sociálně zodpovědné chování (Petersen, Tylor, 1980; Mendle et al., 2007 in Thorová, 2015).

Říčan (2014) uvádí, že mezi 15-20 roky vrcholí mládí, o adolescenci hovoří jako o době, kdy se z mladého člověka stává muž (o něco později) nebo jako žena (o něco dříve) a zároveň jde o dobu, kdy si volí učební nebo studijní obor a postupně se začíná připravovat na budoucí povolání. Je velice obtížné stanovit konec tohoto období, záleží zde na mnoha faktorech, se kterými se člověk v tomto období setkává. Především je to podmíněné volbou jedince, jedni si zvolí cestu výdělků po skončení studia a druzí se rozhodnou pro pokračování ve studiu. Toto však nelze považovat za hranici adolescence. Dosažení plnoletosti v 18 letech je touhou mladého člověka, ale většinou nemá velkým

význam z hlediska duševního vývoje. Hranicí období adolescence je brán jako dvacátý rok, kdy byl tento rok vybrán libovolně.

Jedinec si v dospívání formuje osobní identitu, dochází zde k hlubokému pocitu vlastní totožnosti a k postupnému vytváření vztahu k okolnímu světu vyjádřeného určitým životním názorem a světonázorem. *Primárním úkolem adolescence je vytvoření vlastní identity, které umožní odpoutání od rodičů a dosažení takové míry autonomie, která umožní samostatné fungování ve světě (Thorová, 2015, s. 416).*

Mladí lidé se mění, a dospívání je jedním z nejobtížnějších období lidského života, konstatují vědci. Odkladem nástupu dospělosti, je podle vědců potřeba přespat terminologii a věk označovaný dosud jako adolescence posunout do oblasti někdejší dospělosti. Adolescence je obdobím, které pubertu ukončuje – zpravidla je to doba do 20 let. Susan Sawyerová autorka studie období dospívání uvádí, že *přestože většina výhod dospělosti začíná už v 18 letech, přijetí dospělých rolí a také zodpovědnosti dnes přichází mnohem později. Ve své studii hovoří o jakémsi fenoménu "polonezávislosti", kdy jedinci odkládají trvalé partnerské vazby a ekonomické nezávislosti od rodičů, se kterými stále větší množství mladých lidí žije. Toto zjištění má dle autorky studie i společenské dopady, pokud mladí lidé nejsou reálně ještě ve 22 dospělí, je zcela nesmyslné se jako k plně dospělým chovat. Naše definice adolescence je zbytečně omezující. Profesor Russell Viner z Royal College of Paediatrics & Child Health poznamenává, že by se měl věk adolescence opravdu upravit na 24 let – už jen proto, že dnes mladí lidé žijí s rodiči průměrně do 25 let, tedy do doby, než ukončí vysokou školu (KAR, 2018, online).*

1.3.1 Vývoj identity v adolescenci

Identitu lze chápat jako souhrn představ o sobě včetně osobně významných hodnot, názorů a cílů, které ovlivňují rozhodování a chování jedince. Adolescence je fází života, ve které se dospívající jedinci snaží vymezit svou identitu dle vlastních představ, zejména podle toho, jací by si přáli být. Jejich úvahy jsou ovlivňovány změnami, k nimž postupně dochází, především proměnou vlastního těla, novým způsobem uvažování a prožívání i změnami sociálního očekávání. Vývoj identity v různých oblastech může procházet odlišnými trajektoriemi, podle toho, do jaké míry je zvládají. Rozvoj identity je klíčovou

proměnnou adolescentního vývoje. Adolescenti si mohou svobodně vybrat, s kým by chtěli být, jakou si zvolí profesi nebo s jakými lidmi se budou stýkat. V průběhu dospívání se setkávají s odlišnými názory a mohou si sami vybrat, se kterými z nich se ztotožní. Sebepojetí dopívajícího jedince je na počátku tohoto období založeno převážně na rodičovském hodnocení, postupem času však vychází z vlastních zkušeností a ze srovnání s vrstevníky. ... Adolescenti s jasně vymezenou identitou budou lépe odolávat jakýmkoli tlakům, protože nebudou ochotni jednat v rozporu se svými názory a hodnotami (Gullota et al., 2000; Coté, 2009; Meeus, 2011; Dumas et al., 2012, in Vágnerová, Lisá, s. 444-445, 2021).

Změny spojené s dospíváním mají osobní význam a v rámci toho ovlivňují o sebepojetí dospívajícího jedince. Adolescenti se snaží o nové sebevymezení v závislosti získání nových rolí, na osvojování nových kompetencí, a sociálního postavení, k němuž musí zaujmout nějaký postoj. Proměny projevující se v dospívání představují pro dospívajícího výzvu, nabízejí mu možnost dalšího rozvoje a záleží na každém, zda a jak tuto možnost využije. Dochází zde k narůstající potřebě sebepoznání, které vede k proměně náhledu na sebe sama. ... Macek (2003, s. 231) rozlišuje osobní a sociální aspekt identity. Osobní identita se odvíjí od vlastní intimní sebereflexe a sebehodnocení. *Sociální aspekt identity je pocit začlenění, spolupatříčnosti a kontinuity ve vztazích i čase. Odpovídá na otázky typu „kam patřím“, „čeho jsem součástí“, „odkud pocházím“ a „kam směřuji“. V tomto smyslu přerůstá často hranice existenciálního zážitku vlastního já.*

R. Josselsonová (1980 in Macek, 2003) uvádí, že se z vývojového hlediska jedná o proces individualizace osobnosti adolescenta a popisuje ji ve čtyřech etapách. **V první etapě** v časně adolescenci si pubescent začíná uvědomovat odlišnost své osobnosti od ostatních; od vrstevníků, a především od rodičů (jejich postojů, hodnot, rad apod.). Stupňuje se jeho kritičnost; především rodiče a ostatní dospělí ztrácejí hodnotu neomylné autority a kladného vzoru. **Ve druhé etapě**, se jedná o fázi zkoušení a experimentování (věk 14–15 let), adolescenti získávají pocit, že sami vědí, co je pro ně nejlepší. Často se snaží zbavit podřízenosti na formálních autoritách, velmi často soupeří s rodiči, a snaží se nad nimi "zvítězit". Vrstevníci nabývají na důležitosti, vzájemně se ve svých nových postojích podporují. Pro většinu z nich nemá dlouhodobá osobní perspektiva ještě velký význam. To, co zajímá jedince, je především blízká budoucnost. **Třetí fáze** (věk 16–17 let) období

navazování přátelství. Dochází k obnovování vztahů s rodiči, jejich autorita je přijímaná, zvyšuje se zodpovědnost za vlastní chování a jeho důsledky. V této fázi dochází k hledání nových pravidel a norem ve vztahu k druhým lidem. **Čtvrtá ráze** (pozdní adolescence) upevnění vztahu k sobě samému je založená na pocitu vlastní autonomie a jedinečnosti. Jedná se zde o uvědomění si sebe samého, propojení vlastní minulosti a přítomnosti. Nalezení v tomto čase je spojeno s hledáním, pochybnosti a omyly.

Proces utváření identity je mnohvrstevnatý; odpovědi na základní otázku „kdo jsem“ je důležitou kvalitou i vědomí vlastní stability, pohody a kompetence. Identita má v sobě již zmíněnou sebereflexi, sebehodnocení a sebepojetí. Základem jsou odpovědi na otázky týkajícího vlastního místa a směru (kam patřím, k čemu směřuji), smyslu a vůdčích hodnot (co je pro mě v životě důležité, v čem vidím smysl a čím se řídím), včetně otázek, které souvisejí s pocitem vlastní kompetence a spokojenosti s vlastním životem (jak žiji, co dělám, mnoho toto ovlivnit, jsem spokojená se sebou, a jak jsem spokojený ve svém životě (Macek, 2003).

1.3.2 Socializace v období adolescence

Člověk přichází na svět jako biologická bytost, společenskou bytostí se teprve stává; jeho lidství je zpočátku jen v jeho lidské podobě a stojí před ním životní úkol - stát se člověkem také ve smyslu psychologickém. To se děje v procesu socializace postupným osvojováním lidských psychických vlastností. ... Socializace je proces postupného začleňování jedince do společenských podmínek života, jedná se osvojování přiměřeného účelného chování a postupné orientaci v daném sociokulturním prostředí, ve své podstatě se jedná rodinnou výchovou, která je procesem sociální učení (Nakonečný, 1997, s. 317). Se socializací úzce souvisí tzv. sociální dovednosti, které tvoří základní stavební kámen schopnost fungovat s dalšími lidmi ať už v páru, v uzavřené skupině, nebo na veřejnosti. Sociální myšlení je schopnost pracovat s informacemi, které se týkají sociální situace, tedy zejména lidí a vztahu mezi lidmi (Thorová, 2015, s. 131).

Období adolescence je obdobím přechodu do dospělosti. Pro socializaci jsou typické tyto znaky: dospělý jedinec je stále více akceptován jako dospělá a očekává se od něj i tomu odpovídající chování a zodpovědnost. V 18 letech se stává z adolescenta zletilý jedinec, který je zároveň způsobilý k právním úkonům tudíž je i mnohem svobodnější. Jedná se o

období sociálního očekávání, na jehož počátku není zcela jasné, co adolescent může, musí či nesmí (Vágnerová, 2012).

Adolescence hraje klíčovou roli v životě jednotlivce. Není důležitá jen pro samotného jedince ale má i svou společenskou hodnotu. Důležitost zde hrají společenské role, které se prolínají do osobnosti dospívajícího jedince. Pro výkon těchto rolí a přijetí statusu dospělého člověka, využívá jedinec základní sociální dovednosti, které si osvojil v dětství. Významným mezníkem integrace je zde skutečný vstup do světa dospělých (Macek, 2003). *Je možné přijmout pravidlo, že rozhodující krok do dospělosti je učiněn pouze tehdy, když se tak stane souběžně ve "veřejné" a "soukromé" sféře života - tzn. že člověk dosáhne určitého vzdělání, připraví se na společenské funkce a také dosáhne určité míry osobní autonomie a zodpovědnosti (Hurrelman, 1994 in Macek, 2003, s. 37).*

Vágnerová (2012) uvádí, že se adolescent se v tomto období ocitá v různých sociálních skupinách, kde se dále specifikují různé role a s nimi spojené postavení.

- **Rodina** představuje významný sociální zázemí, kam se adolescent rád vrací, i když se postupně od rodiny odpoutává.
- **Sekundární vzdělávací instituce:** prostřednictvím školy dochází k důležitému sociálnímu zařazení, dochází zde k rozvoji různých vlastností a dovedností a především k přeměně hodnotové hierarchie.
- **Pracoviště,** které udává profesní roli adolescenta, vymezuje jeho sociální roly.
- **Vrstevnická skupina** hraje velmi významnou roli v životě adolescenta, je velmi důležitým zdrojem emoční a sociální opory. Adolescence zde navazuje přátelství a první trvalejší partnerství. Skupinové vztahy zde ztrácejí svůj vliv a osobní význam.

V období adolescence dochází k získávání určitých rolí. Role v této fázi života mohou mít různý osobní význam, mohou být ceněny, ale zároveň také odmítány a ze strany adolescenta považovány za předčasné a omezující. Vágnerová (2012) uvádí tyto obecně důležité role: Předprofesní role, která směřuje k dosažení určité sociální pozice, jedná se o roli studenta či učně. Pokud je s ní adolescent spokojen může mít i osobní význam.

Profesní role, která napomáhá k dosažení ekonomické a sociální samostatnosti. Role člena nějaké skupiny, ve které dospívající získává určitou sociální identitu, postupně zde dochází ke ztrátě na významu. Role blízkého přítele se kterým lze sdílet zážitky a zkušenosti a na něhož se lze spolehnout. Partnerské role, uspokojuje potřebu blízkého, emočního a sexuálního vztahu.

2 Praktická část

2.1 Cíl šetření a výzkumné otázky

V současné době naše společnost debatuje o možnostech párů stejného pohlaví pro uzavření manželství a založení rodiny. Je sice možné, aby společně vychovávali dítě, ale většinou jen jeden z nich má rodičovské právo. Současná dospívající generace bude o možnostech adopce či pěstounství homosexuálních párů v budoucnu sama rozhodovat, a proto hlavním cílem praktické části je zjistit, jaké stanovisko zaujímají studenti středních škol na rodiny homosexuálních párů. Průzkum bude zaměřen na zjištění, zda souhlasí s tím, aby homosexuální páry měly možnost založit rodinu, popř. jakou možnost založení rodiny preferují a jaké faktory je v jejich rozhodnutí ovlivňují. Dále bych chtěla zjistit, jak nová nastupující generace nahlíží na výchovu dítěte dvěma matkami nebo otci.

2.1.1 Výzkumné otázky

Začátkem každé studie jsou výzkumné otázky. Pro potřeby našeho výzkumného šetření byly stanoveny níže uvedené výzkumné otázky. Při formulování otázek se vycházelo z výzkumných cílů.

Hlavní výzkumnou otázkou je:

Jaké postoje zaujímají adolescenti k rodinám homosexuálních párů?

Specifické výzkumné otázky:

Specifické výzkumné otázky:

1. Jaký postoj zaujímají adolescenti k homosexualitě, partnerskému soužití homosexuálů a rodinám homosexuálních párů?
2. Jaké jsou rozdíly v charakteristikách skupin podle postoje?
3. Jaká je míra souhlasu u adolescentů s možností založení rodiny a výchovou dětí u homosexuálních párů?
4. Jak hodnotí adolescenti názor, že jsou homoparentální rodiny schopny poskytnout dětem stejné zázemí jako rodiny heterosexuálů?

2.2 Metodika výzkumu

Vzhledem ke stanovenému cíli byl k vypracování praktické části vybrán kvantitativní výzkumný přístup. Pro přesné zjištění informací, jaký názor mají adolescenti na rodiny homosexuálních párů, byl zvolen terénní výzkum, a to metodou dotazování. Byl zde použit dotazník vlastní konstrukce. Gavora (2008) spatřuje podstatu dotazníkové techniky v tom, že potřebné informace se získávají pomocí písemného dotazu, kdy každý respondent vyplňuje dotazník.

2.2.1 Metoda výzkumu

Pro techniku dotazníku jsme se rozhodli, protože je to jedna z metod výzkumného šetření. Snadno se zpracovává a vyhodnocuje. Tato metoda je také nenáročná pro jejich samotné vyplnění respondenty. Avšak nevýhodou dotazníkového šetření mohou být nepravdivě uvedené informace ze strany respondenta. Respondenti též nemusejí porozumět zadanému znění dotazovaných položek.

Na začátku dotazníku byli respondenti seznámeni s cílem výzkumu, jeho následným způsobem užití výsledků a způsobem vyplnění dotazníku. Dotazník se skládal celkem z 18 otázek. Na základě stanoveného výzkumného cíle a následných výzkumných otázek jsme směřovali položky především na téma homosexualita a postoje adolescentů k založení rodiny homosexuálními páry. V dotazníku jsou na začátku položky, které měly demografický charakter. Další položky již byly zaměřeny přímo na téma homosexualita. Dotazník obsahoval uzavřené položky, u kterých měli respondenti možnost vybrat z nabízených variant.

2.2.2 Průběh šetření

V měsíci únor 2022 byl uskutečněn s 5 respondenty předvýzkum. Hlavním cílem předvýzkumu bylo zjistit, zda jsou otázky správně formulovány. Dále pak zda jim respondenty rozumí a zda jejich odpovědi budou dostačující k získání potřebných informací na výše uvedené téma. Dotazník byl k dispozici na webových stránkách

survio.com., kde bylo osloveno 100 respondentů. Byla zde použita technika sběru dat sněhové koule, díky které se dotazníkové šetření dostalo k respondentům ve stanoveném věkovém rozpětí adolescentů. Prostřednictvím webové stránky mohlo být použito všech 100 dotazníků a byla zde 100% návratnost. Vzor dotazníku tvoří jednu z níže uvedených příloh.

Technika sněhové koule – metoda spočívá v počátečním vyhledání několika osob a poté v kontaktování těch dalších členů skupiny, na které již vybraní lidé odkázali (Řehák, 2018, online).

2.2.3 Výzkumný soubor a jeho charakteristika

Pro výzkumné šetření byl zvolen dostupný výběr respondentů. Respondenti byli ženy i muži ve věku 16-18 let a výše, kdy je tento věk charakteristický pro období adolescence. Z důvodu náhodného výběru adolescentů, nebylo vybráno konkrétní školské zařízení. Možnost vyplnění dotazníkového šetření, měli všichni adolescenti, kteří byli osloveni přes sociální síť.

2.2.3.1 Popis výzkumného terénu

Období adolescence neboli dospívání je klíčovou etapou v rámci vývoje člověka. ... *Tato vývojová etapa je provázena vznikem různých part a uskupení, jež jsou pro adolescenty důležité z hlediska utváření vztahu, ale i z hlediska již zmíněné rivality a prostoru pro postupné osamostatňování se vůči rodině nebo hledání vlastní identity. ... Období adolescence je provázeno změnami psychické, fyzické, sociální ale i duchovní a morální úrovně. Adolescence je přechodné období mezi dětstvím a dospělostí (Macek, 2003, 2014 in Dolejš, Kasalová, Vavrysová, s. 9), někteří do fáze adolescence zahrnují i období puberty a období dělí na více částí (VandenBos, 2007 in Dolejš, Kasalová, Vavrysová, 2018, s. 9) či tato dvě období striktně rozdělují (Vágnerová, 1997, 2000; Langmeier a Křežčíková, 2006 in Dolejš, Kasalová, Vavrysová, s. 9). ... Vágnerová (2000 in Dolejš, Kasalová, Vavrysová, 2018) rozděljuje toto období na období pubescence a adolescence. Označuje ranou adolescenci (11-15 let) a adolescenci pozdní (15-cca 20 let).*

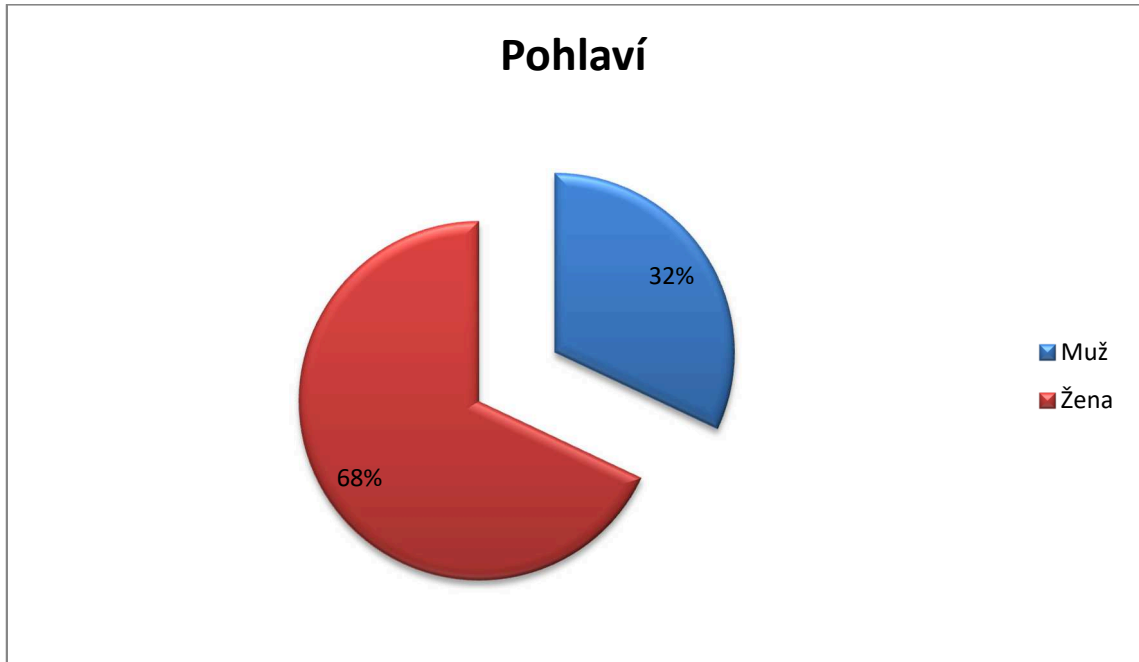
2.2.4 Sběr dat a zpracování dat

Dotazníkové šetření bylo realizováno v průběhu měsíce březen 2022. Dotazník byl umístěn na webovou stránku survio.com. Dotazníkové šetření bylo rozesláno pomocí sociálních sítí, kde byli nejprve osloveni známí a ti pak následně posílali dotazník svým studujícím kamarádům. Pro vyplnění dotazníků zde, byla stanovena podmínka, a to dosažení plnoletosti a věkové rozpětí odpovídající věku adolescenta (16 let - 18 let a výše). Po jeho vyplnění a následném odeslání byla data ručně zpracována a převedena do programu MS Office Excel, kde s nimi bylo dále pracováno. Výzkumné výsledky jsou zpracovány v grafech s popiskem o získaných údajích

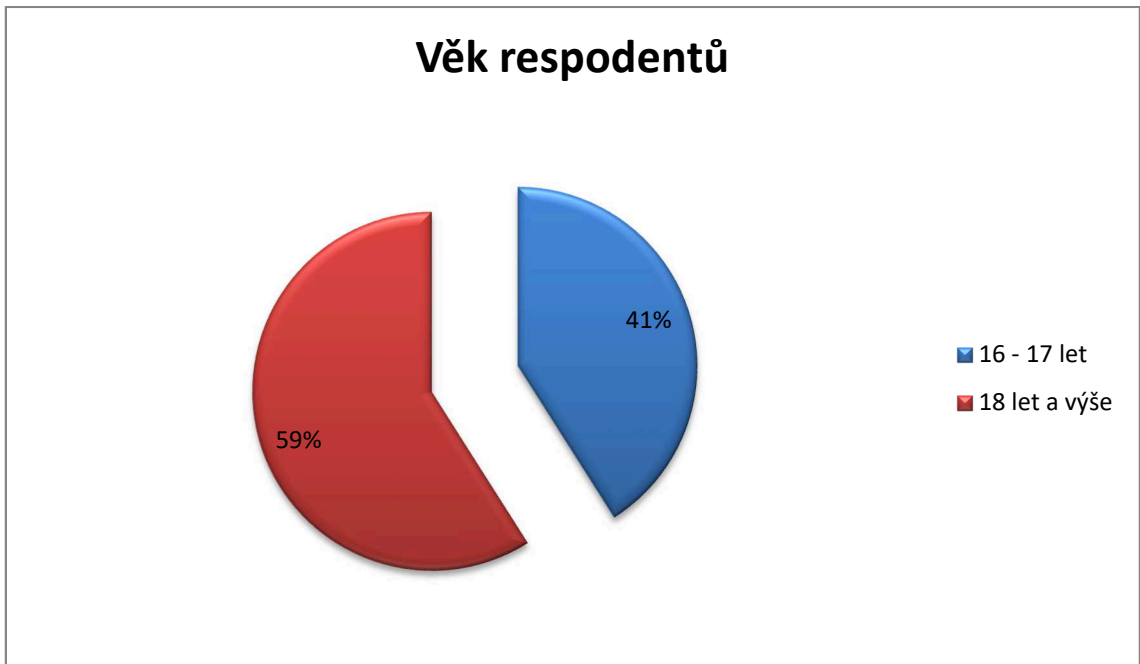
2.3 Výsledky a analýza dat

Demografické charakteristiky souboru

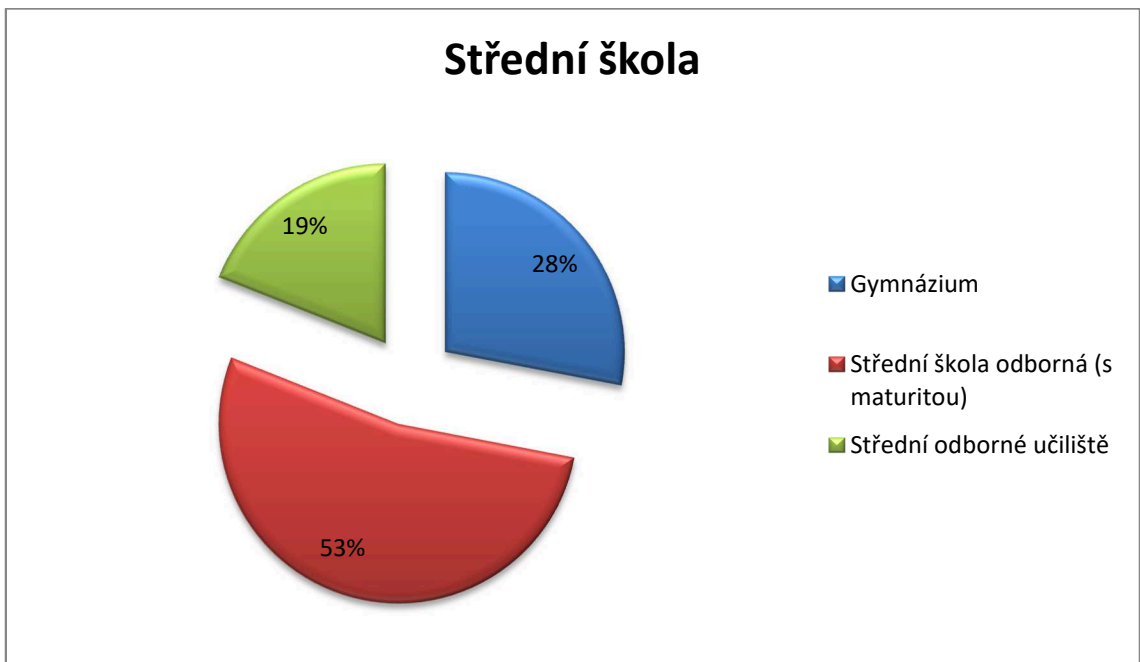
Graf č. 1 Pohlaví respondentů

V otázce č. 1 jsme zjišťovali pohlaví respondentů. Z celkového počtu 100 dotazníků jsme jich ke zpracování mohli zařadit všech 100, tyto dotazníky byly řádně vyplněny a odeslány internetovou stránkou survio.com. Velkou většinu respondentů tedy 68 (68 %) tvořily ženy a zbylých 32 % (32) tvořili muži.

Graf č. 2 Věk respondentů

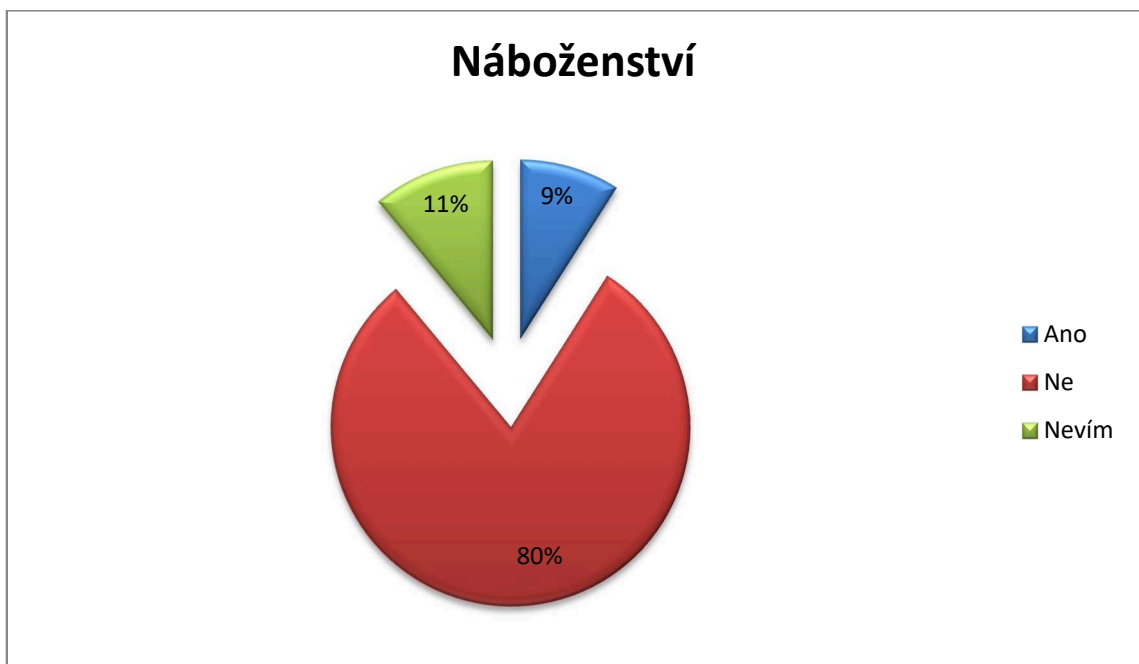
V otázce č. 2 jsme se zaměřili na věk respondentů. V rámci našeho výzkumu byli respondenti rozděleni podle věku do dvou věkových kategorií. Nejvíce početnou skupinou byla věková kategorie 18 let a výše, kdy tuto možnost zvolilo 59 (59 %) respondentů. Věkovou kategorie 16 - 17 let označilo 41 (41 %) respondentů.

Graf č. 3 Střední škola

Otázka č. 3 zjišťovala jakou školu studují oslovení respondenti. Nejvyšší počet měla střední odborná škola s maturitou, kde tuto možnost vybralo 53 (53 %) studentů, druhou nejvýše zastoupenou skupinou bylo Gymnázium, zvolilo celkem 28 studentů (28 %). Střední odborné učiliště označilo 19 studentů, tedy 19 %.

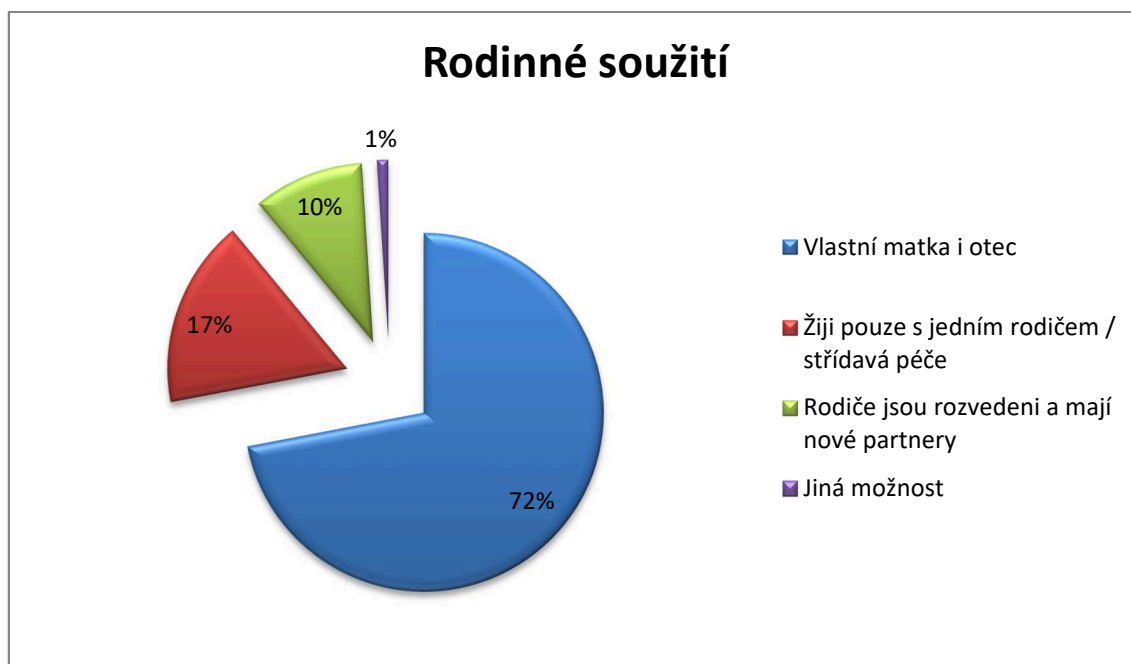
Položky týkajícího se samotného šetření

Graf č. 4 Náboženství

V otázce č. 4 jsme se zaměřili na víru, zda jsou oslovení studenti věřící. Nejčastěji uváděnou odpovědí byla odpověď ne, tuto variantu zvolilo 80 (80 %) studentů. Odpověď ano vybralo 9 studentů, tedy 9 %. Poslední třetí možnou odpověď nevím označilo 11 studentů, tedy 11 %.

Graf č. 5 Rodinné soužití

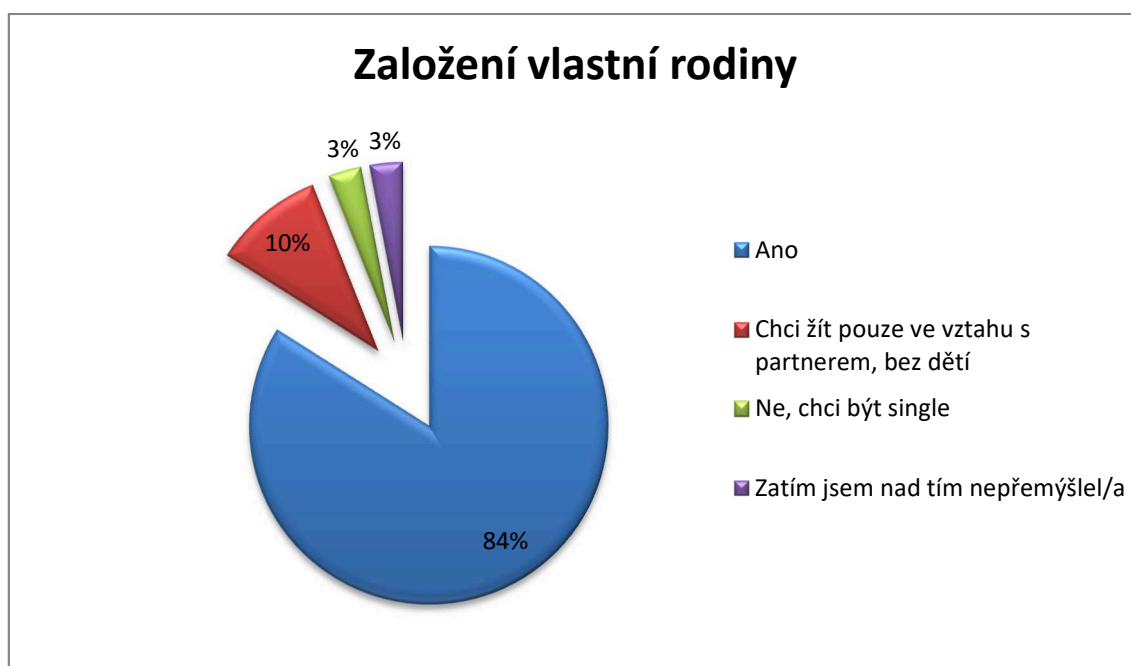
Otázka č. 5 jsme se zabývali v jaké rodině respondenti žijí. Nejvíce uvedených odpovědí, a tedy naprostá většina respondentů uvedla odpověď vlastní matka i otec tedy 72 (72 %) respondentů. Jako druhou nejčastěji uváděnou odpovědí bylo žiji pouze s jedním rodičem / střídává péče, tuto variantu zvolilo 17 (17 %) respondentů. Možnost rodiče jsou rozvedeni a mají nové partnery zvolilo 10 respondentů, tedy 10% dotazovaných. Do této kategorie byla také zařazena varianta jiná možnost, kterou vybral 1 (1 %) respondent, který uvedl, že žije v rodině se svou babičkou.

Graf č. 6. Vysokoškolské vzdělání rodičů

Otázka č. 6 zjišťovala, zda má alespoň jeden z rodičů oslovených respondentů vysokoškolské vzdělání. V této otázce se nám dvě odpovědi naprosto shodli v číslech, tedy 46 (46 %) respondentů uvedlo, že jejich rodiče nemají vysokoškolské vzdělání. Celkem 46 (46 %) respondentů vybralo možnost, že ano, že alespoň jeden z rodičů dosáhl vysokoškolského vzdělání. Třetí a poslední variantu nevím vybralo 8 (8 %) respondentů.

Graf č. 7 Založení vlastní rodiny

Otázka č. 7 byla zaměřena na to, jestli respondenti přemýšlejí nad možností v budoucnu založit vlastní rodinu. Z grafu vyplývá, že skoro naprostá většina tedy 84 (84 %) respondentů přemýšlí o založení vlastní rodiny. Možnost chci žít pouze ve vztahu s partnerem, bez dětí vybralo 10 (10 %) respondentů. Možnost ne, chci být single zvolili 3 (3 %) respondenti. Pouze 3 (3 %) zvolili možnost, že nad tím zatím nepřemýšleli.

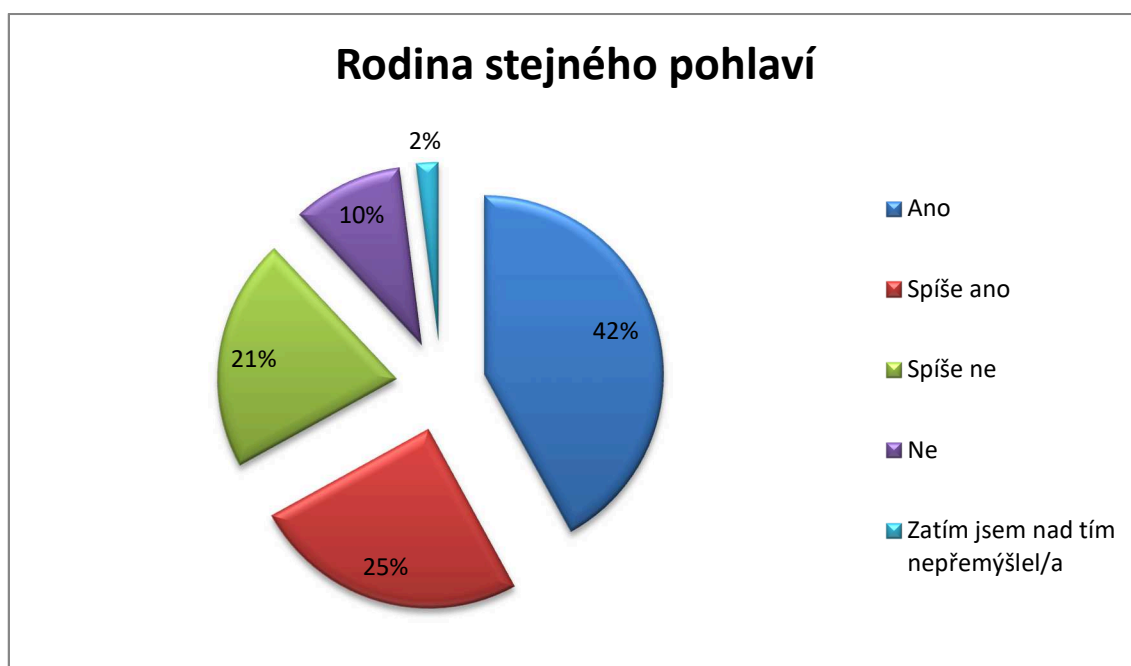
Graf č. 8 Homosexuálně orientovaná osoba v blízkém okolí

U otázky č. 8 jsme se zaměřili na to, jestli oslovení respondenti, znají ve svém blízkém okolí osobu homosexuálně orientovanou. Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 82 (82 %) respondentů zná ve svém blízkém okolí osobu homosexuálně orientovanou. Odpověď ne, neznám ve svém blízkém okolí osobu homosexuálně orientovanou, vybralo zbylých 18 (18 %) respondentů.

Graf č. 9 Homosexuálně orientovaná osoba a skupina přátel

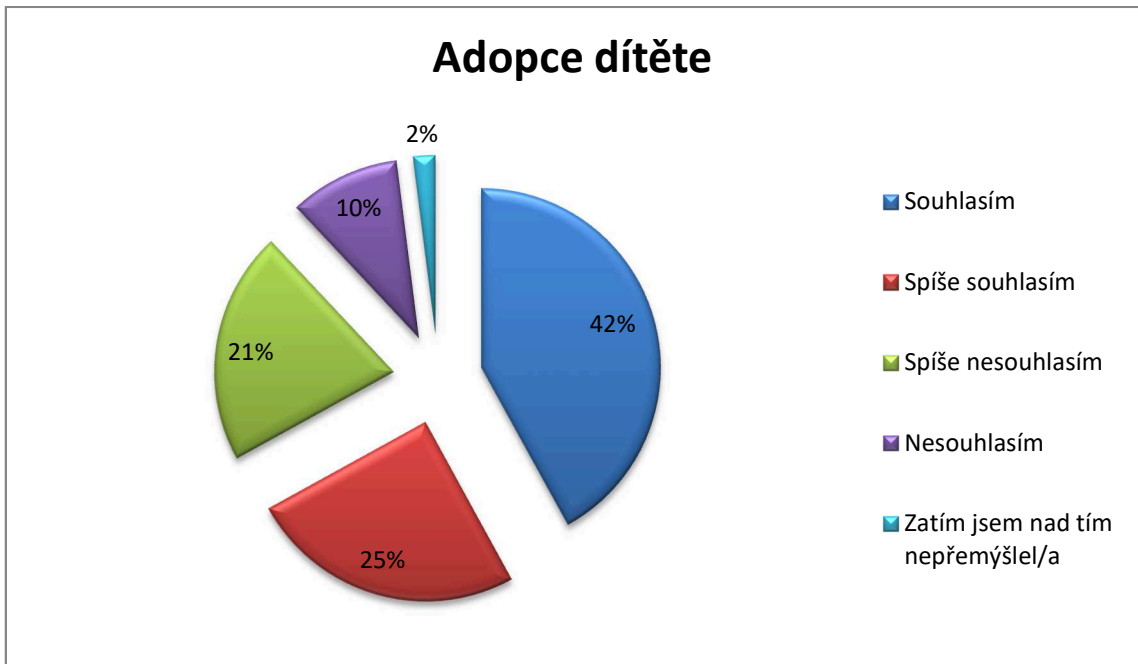
Na otázku č. 9 měli odpověď pouze ti respondenti, kteří v předchozí otázce tedy v otázce č. 8 Znáte ve svém blízkém okolí osobu, která je homosexuálně orientovaná, odpověděli ano. Celkem to bylo 82 (82 %) respondentů, kteří tuto možnost odpovědi zvolili. Z těchto respondentů celkem 50 (66 %) respondentů uvedlo, že znají homosexuálně orientovanou osobu a tato osoba patří do jejich skupiny přátel. Zbýlých 18 (34 %) respondentů uvedlo, že znají homosexuálně orientovanou osobu, ale do skupiny blízkých přátel tato osoba nepatří.

Graf č. 10 Rodina stejného pohlaví

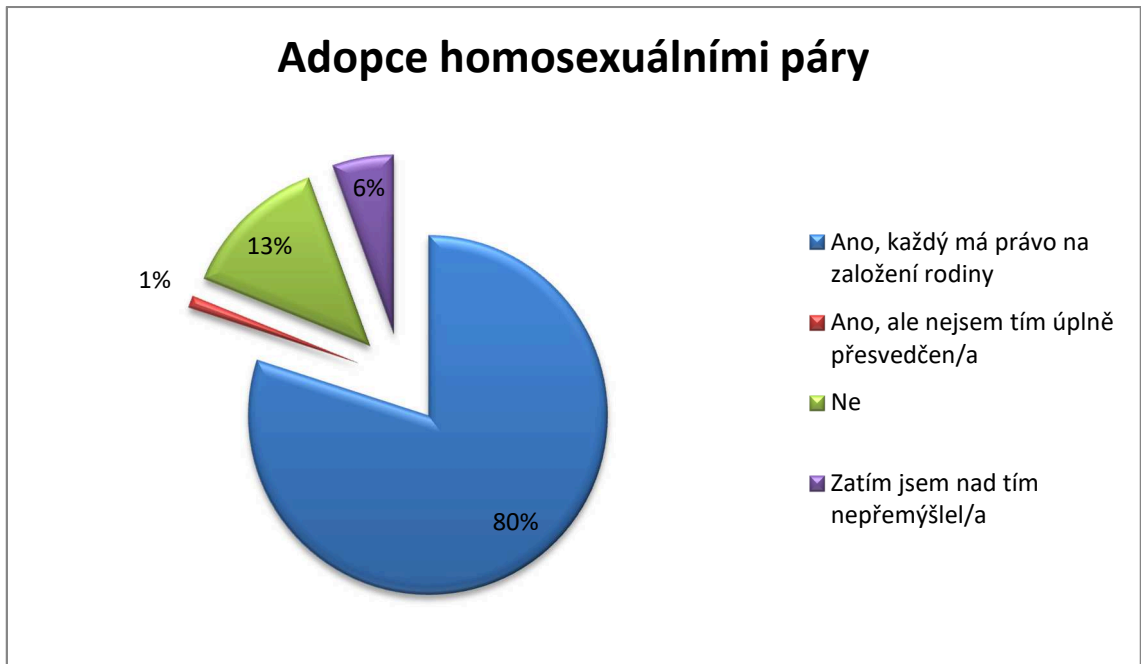
Otázka č. 10 zjišťuje, zda adolescenti považují za rodinu partnery stejného pohlaví a dítě/děti. Z grafu je patrné, že nejvíce početnou odpovědí bylo spíše ano, kdy tuto možnost zvolilo 42 (42 %) respondentů. Spíše ano vybralo celkem 25 (25 %) respondentů. Odpověď spíše ne vybralo celkem 21 (21 %) respondentů. Celkem 10 (10 %) respondentů zvolilo možnost ne a pouze 2 (2 %) respondenti vybrali variantu, zatím jsem nad tím nepřemýšlel/a.

Graf č. 11 Adopce dítěte

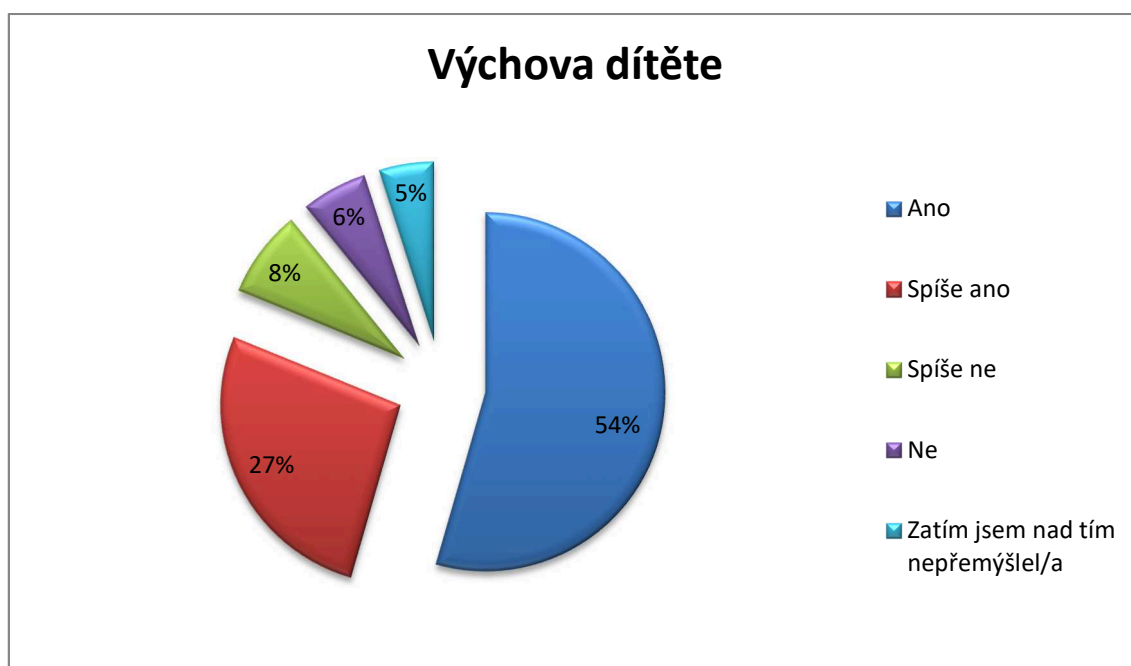
Otázka č. 11 hledala odpověď na otázku, jaký názor mají adolescenti na to, že je možné dle nového občanského zákoníku adoptovat děti bez ohledu na sexuální orientaci jednoho z rodičů. Z grafu vyplývá, že nejvíce početnou odpovědí bylo souhlasím, kdy tuto možnost zvolilo 42 (42 %) respondentů. Spíše souhlasím vybralo celkem 25 (25 %) respondentů. Odpověď spíše nesouhlasím vybralo celkem 21 (21 %) respondentů. Celkem 10 (10 %) respondentů zvolilo možnost nesouhlasím a pouze 2 (2%) respondenti vybrali variantu, zatím jsem nad tím nepřemýšlel/a.

Graf č. 12 Adopce homosexuálními páry

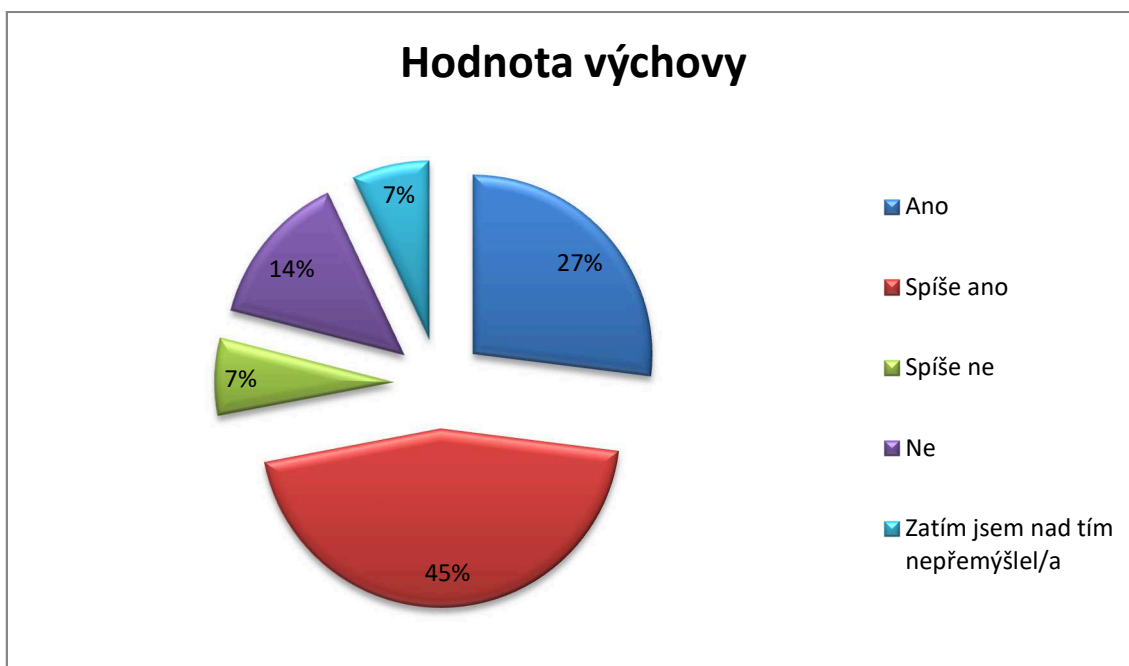
V otázce č. 12 jsme zjišťovali, zda by respondenti souhlasili s tím, aby mohli homosexuální páry adoptovat děti. Největší zastoupení měla odpověď ano, každý má právo na založení rodiny, kde tuto možnost vybralo celkem 72 (72 %) respondentů. Jako druhou nejčastější odpovědí bylo ne, kde tuto možnost zvolilo 12 (12 %) respondentů. Další v pořadí třetí častá možnost bylo zatím jsem nad tím nepřemýšlel/a, kde si tuto možnost vybralo 5 (5 %) respondentů. Jen 1 (1 %) respondent vybral poslední možnost ano, ale nejsem tím úplně přesvědčen/a.

Graf č. 13 Výchova dítěte

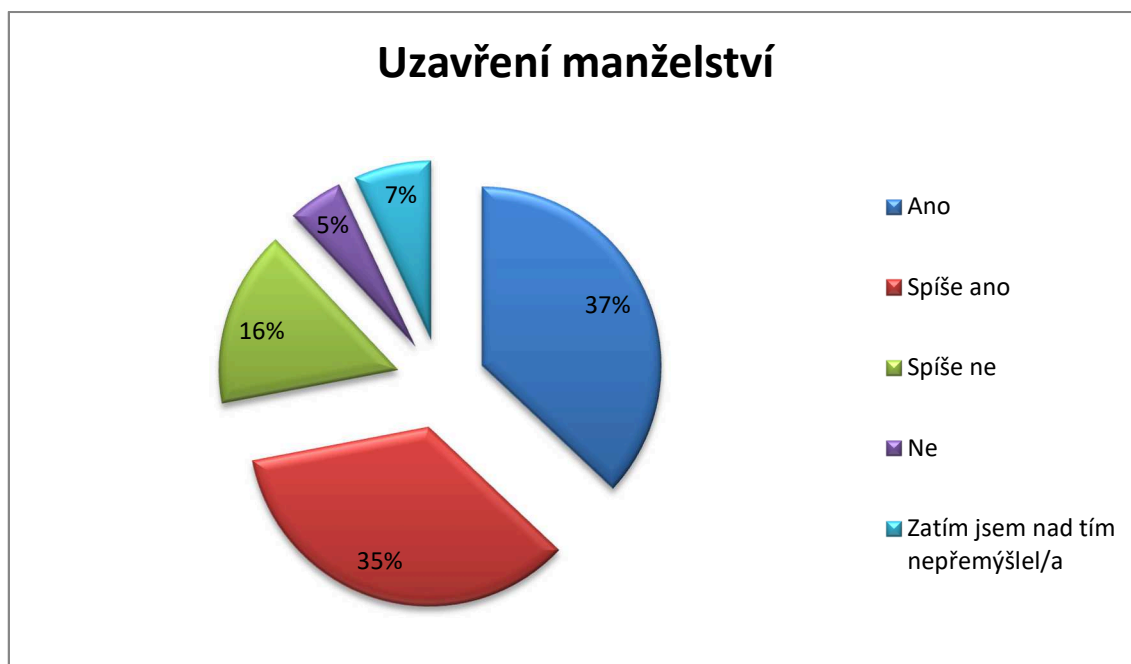
V otázce č. 13 se zabývala výchovou dítěte v rodině homosexuálních párů. Nejvíce zastoupenou odpovědí byla odpověď ano, kdy 54 (54 %) respondentů vybralo tuto možnost. Druhé velké zastoupení měla odpověď spíše ano, tedy 27 (27 %) respondentů. Odpověď spíše ne zvolilo 8 (8 %) respondentů a odpověď ne vybralo 6 (6%) respondentů. Jen 5 respondentů, tedy 5 % vybralo poslední možnost volby zatím jsem nad tím nepřemýšlel/a.

Graf č. 14 Hodnota výchovy

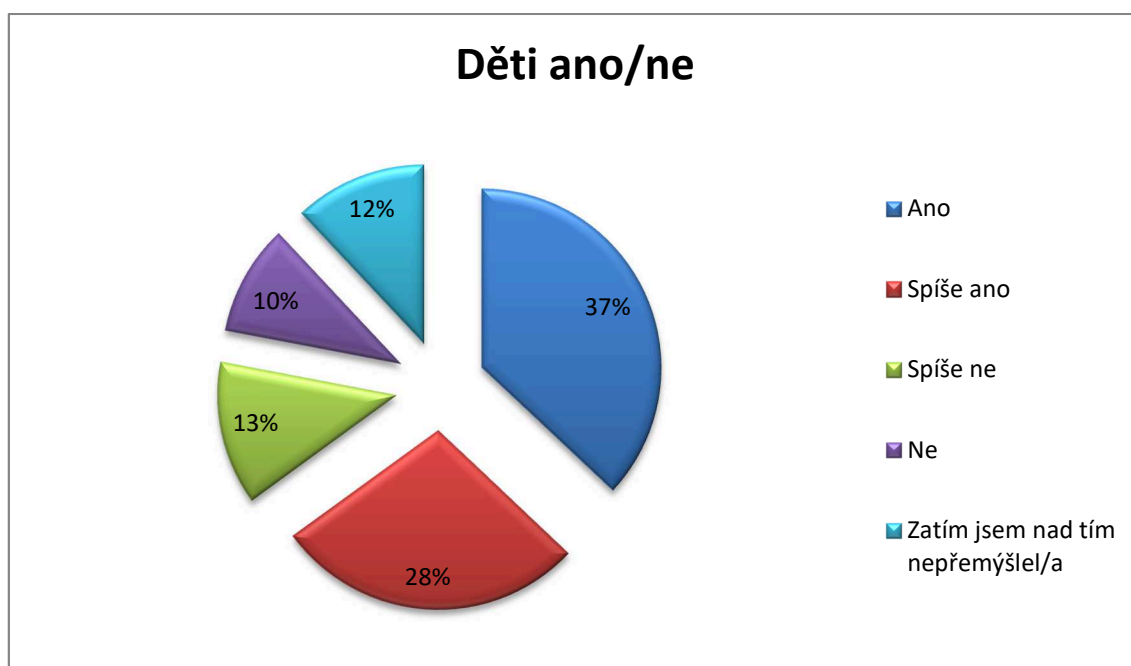
Otázka č. 14 byla zaměřena na hodnotu výchovy dítěte v homosexuální rodině. Z grafu vyplývá, že 45 (45 %) respondentů zvolilo odpověď spíše ano, kdy je výchova v homosexuální rodině stejně hodnotná jako výchova v klasické rodině. Druhou nejčastější odpovědí byla odpověď spíše ano, konkrétně tuto možnost vybralo 27 (27 %) respondentů. Odpověď ne, vybralo 14 (14 %) respondentů. Stejný počet respondentů zvolilo odpověď spíše ne, tedy 7 (7 %) respondentů a odpověď zatím jsem nad tím nepřemýšlel taky 7 (7 %) respondentů.

Graf č. 15 Uzavření manželství

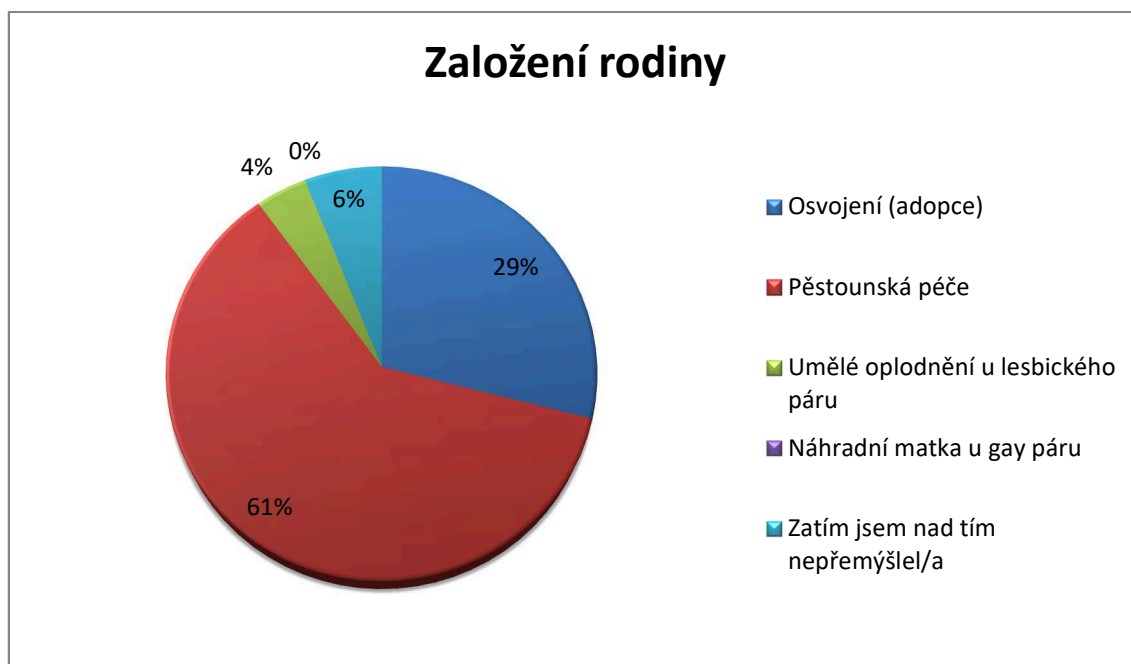
Otázka č. 15 zjišťovala, zda adolescenti souhlasí, aby měli lidé s homosexuální orientací možnost vstoupit do manželství. Největší zastoupení odpovědi měla odpověď ano, tedy 37 (37 %) respondentů, druhou často uváděnou odpovědí bylo spíše ano, tedy 35 (35 %) respondentů a třetí nejčastější odpovědí byla odpověď spíše ne, kterou zvolilo 16 (16 %) respondentů. Odpověď zatím jsem nad tím nepřemýšlel/a měla v zastoupení 7 (7 %) respondentů a nejnižší počet tedy 5 (5 %) respondentů vybralo odpověď ne.

Graf č. 16 Děti ano/ne

Otázka č. 16 hledala odpověď na otázku, zdali respondenti souhlasí s tím, aby homosexuální páry měli děti, 37 (37 %) respondentů uvedlo odpověď ano, 28 (28 %) respondentů uvedlo jako odpověď spíše ano, 13 (13 %) respondentů uvedlo jako svou odpověď spíše ne. Odpověď zatím jsem nad tím nepřemýšlel/a zvolilo 12 (12 %) respondentů a odpověď ne zvolilo 10 (10 %) respondentů.

Graf č. 17. Založení rodiny

V otázce č. 17 jsme zjišťovali, jaká forma založení rodiny by byla podle respondentů nejvhodnější, pokud by homosexuální páry takovou možnost měly. Nejčastěji uvedenou odpovědí byla pěstounská péče, kdy tuto možnost vybralo 61 (61 %) respondentů, druhou nejčastější odpovědí bylo osvojení (adopce) celkem 29 (29 %) respondentů. Celkem 6 (6 %) respondentů vybralo odpověď zatím jsem nad tím nepřemýšlel/a a 4 (4 %) respondenti zvolili možnost umělé oplodnění u lesbického páru. Možnost náhradní matka u gay páru nevybral žádný z respondentů.

Graf č. 18 Nevýchova dětí

Otázka č. 16 hledala odpověď na otázku, zda respondenti souhlasí s tím, že by homosexuálové neměli vychovávat děti, celkem 77 (77 %) respondentů uvedlo odpověď ne a 23 (23 %) respondentů uvedlo jako svou odpověď ano.

2.4 Odpovědi na výzkumné otázky

Výzkumné šetření prokázalo, že dnešní adolescenti mají kladný postoj k možnosti založení rodiny homosexuálními páry a 65 % adolescentů souhlasí s tím, aby vychovávali děti.

1. Jaký postoj zaujímají adolescenti k homosexualitě, partnerskému soužití homosexuálů a rodinám homosexuálních párů?

Adolescenti souhlasí s možností, aby homosexuálně orientované páry měli možnost založení rodiny. Většina adolescentů uvedla, že souhlasí, nebo spíše souhlasí, aby homosexuálové měli možnost založit rodinu a adoptovat dítě/děti, ke kterému by měli oba rodičovská práva. Jen pět procent dotazovaných uvedlo, že nad touto možností zatím nepřemýšlelo a šest procent nesouhlasí. Většina dotazovaných zná ve svém okolí homosexuálně orientovanou osobu a 66 % z nich ji má zařazenou do skupiny svých blízkých přátel. Dle těchto odpovědí mohu soudit, že adolescenti, i přesto, že vlastní rodinu zatím neplánují založit, mají homosexuální osoby ve svém okolí, přátel se s nimi a souhlasí se založením rodiny, kde budou dva tátové nebo dvě mámy. To, že homosexuálové tvoří součást jejich života, ovlivňuje i postoj ohledně společenských předsudků a mýtů v oblasti homosexuality.

2. Jaké jsou rozdíly v charakteristikách skupin podle postoje?

Ve výzkumu mě zajímalo, zda je postoj k homosexuálním rodinám ovlivněn náboženstvím, výchově v úplné rodině či vysokoškolském vzdělání rodičů. Nejvíce dotazovaných byli studenti středních odborných škol, kteří zaujímali celých 53 %. Dle dotazníkového průzkumu bylo zjištěno, že 80 % dotazovaných není věřící a pouze 9 % dotazovaných uvedlo ano. Postoj k náboženství tudíž nijak výrazně neovlivňuje názor na homoparentální rodiny.

72 % respondentů uvedlo, že žijí v úplné rodině a dokonce 84 % dotazovaných přemýšlelo, že v budoucnu chce založit vlastní rodinu. Postoj k založení vlastní rodiny pozitivně ovlivňuje i postoj k založení rodin homosexuálních párů.

Na otázku, zda má alespoň jeden z rodičů vysokoškolské vzdělání dotazovaní uvedli shodně 46 % ano i ne, a z uvedeného vyplývá, že vysokoškolské vzdělání rodičů nehraje tak výraznou roli k homosexuálním rodinám.

3. Jaká je míra souhlasu u adolescentů s možností založení rodiny a výchovou dětí u homosexuálních párů?

Téma výchovy dětí v homoparentálních rodinách je i dnes stále velmi citlivé, avšak 77 % adolescentů souhlasí se založením rodiny a tím i možností vychovávat děti stejně jako heterosexuální rodiny.

4. Jak hodnotí adolescenti názor, že jsou homoparentální rodiny schopny poskytnout dětem stejné zázemí jako rodiny heterosexuálů?

Dle dotazníkového šetření bylo zjištěno, že 27 % dotazovaných je přesvědčeno, že výchova v homoparentální rodině může poskytnout dětem stejné zázemí a hodnoty jako výchova v rodině heterosexuální a 45 % procent dotazových odpovědělo spíše ano. Pouze 14 % adolescentů si myslí, že výchova dětí v homoparentální rodině nemůže poskytnout dětem stejné zázemí.

3 Diskuze

V současné době dochází k proměnám rodin, a to nejen jich samotných, ale dochází také k proměnám společnosti a jejích hodnot. Tento fakt s sebou přináší změnu sociální, náboženskou i kulturní. Bakalářská práce byla zaměřena na rodiny homosexuálních párů, zabývala se jak rodinou samotnou, tak především soužitím homosexuálních párů a jejich legalizací.

Jandourek (2008) uvádí, že hodnocení homosexuality prošlo mnoha změnami to především z jeho historického hlediska. Dříve byla považována za amorální zvrácenost a za sexuální úchylku, v současné době je zde snaha považovat ji za rovnocennou pohlavní orientace, což nachází v některých zemích svůj výraz i v možnosti uzavírat tzv. registrované partnerství. Tento postoj zaujímají i oslovení adolescenti. Průzkum prokázal, že adolescenti souhlasí s tím, aby lidé s homosexuální orientací uzavírali manželství a s možností založení rodiny.

Výzkum dále ukázal, že adolescenti mají na základní rodin homosexuálními páry celkem pozitivní názor. Dle jejich názoru má každý právo na založení rodiny, a to bez ohledu na svou orientaci. Janošová (2000) uvádí, že homosexuálně orientovaných lidí, kteří by rádi založili rodinu, se pohybuje okolo 30 až 50 %. Ze strany veřejnosti je představa výchovy dítěte homosexuální dvojicí obecně nižší než uzákonění partnerského soužití. Odpůrci této výchovy vytýkají především ochranu optimálního psychického vývoje dítěte. Avšak i v tomto případě nám výzkum prokázal, že ne každý s touto variantou založení rodiny souhlasí, v našem případě to bylo 12 % adolescentů, kteří nesouhlasí s tím, aby rodinu tvořili rodiny homosexuálních párů.

Adopce dětí do homosexuálních domácností jsou legální. Dítě, které se dostane do takovéto rodiny, má pouze jednoho zákonného rodiče (i když ho vychovávají dva muži nebo dvě ženy), (Fiala, 2019, online). Adopci jako jednu z možných variant založení rodin u homosexuálních párů zvolilo v našem výzkumném šetření 29 % adolescentů. Oslovení adolescenti se v 61 % shodli na možnosti pěstounské péče jako na jedné z možností formy založení rodin u těchto párů.

Vytváření tolerantních společenských postojů k minoritám je složitým a dlouhodobým procesem působení na společenské vědomí. Samotná existence homoparentálních rodin je pro rozvoj tolerantní společnosti velkým přínosem. Děti z rodin, jejichž rodiče jsou si genderových stereotypů a norem vědomi a nelpí na jejich dodržování, budou pravděpodobně mnohem více tolerantní a společensky citliví. Homoparentální rodina je v tomto procesu napřed v tom smyslu, že již svou rodinnou strukturou se staví proti společenským genderovým stereotypům (o ženství, mužství, mateřské a otcovské roli) a ovlivňuje tím i okolí (Sokolová 2004).

Dle výzkumu Susan Sawyerové se věk adolescentů posouvá do vyššího věku, a to až do 22-25 let, kdy má autorka pocit, že adolescenti nejsou zcela připraveni přijmout dospělé role a také jejich zodpovědnost prý přichází později (KAR, 2018, online). Bylo by velmi zajímavé srovnat jaký názor na rodiny homosexuálních párů mají adolescenti ve věku 16-18 let a jaký názor na rodiny homosexuální párů mají adolescenti vyššího věku dle autorky této studie.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké postoje k založení rodin homosexuálními páry mají adolescenti. Průzkum byl zaměřen na studenty středních škol a jejich postoj k výše uvedenému tématu. Chtěli jsme zjistit, zda souhlasím se založením rodiny homosexuálními páry a pokud ano, tak jakou formu, popřípadě preferují. V této souvislosti jsme se v teoretické části zabývali tématem rodina, homosexualita a zaměřili jsme se také na samotné vývojové období adolescence. V praktické části jsme si stanovili výzkumný cíl a snažili jsme se o jeho naplnění. Zde byla použita technika dotazníkového šetření.

Výzkumná část nám ukázala, že adolescenti mají kladný vztah k možnosti založení rodiny homosexuálními páry. Většina adolescentů souhlasila s možností, aby měli možnost adoptovat děti a následně tak mít rodičovská práva. Adolescenti mají také ve svém okolí osobu sexuálně orientovanou a mají k ní blízký vztah. Zda a jak moc je tento fakt ovlivňuje v jejich rozhodování, jsme v bakalářské práci nezkoumali, ale většina z nich se domnívá, že homoparentální rodiny jsou schopny poskytnout dětem stejné zázemí jako rodiny homosexuálních párů.

Prostřednictvím bakalářské práce jsme se přiblížili k hodnotám postojů adolescentů na rodiny homosexuálních párů, a práce nám pomohla zjistit, jaký význam přisuzují slovu rodina u těchto párů. Výzkum nám ukázal, že pokud by to zákon těmto rodinám umožnil, tak jako možnost by u založení rodiny zvolili pěstounskou péči, popřípadě osvojení.

Rodina je základem každého státu a dle tohoto výzkumu si toto dle výše uvedeného šetření uvědomují i adolescenti, kteří nám odpovídali na naše výzkumní šetření. Za velmi pozitivní přínos považujeme zjištění, že adolescenti považují za rodinu, rodiny homosexuálních párů a nemají problém s tímto přijetím. Jen malé procento adolescentů má proti tomuto tématu negativní postoje.

Bylo by zajímavé zjistit, na kolik adolescenty ovlivňují v jejich rozhodnutí média a mnohé další faktory, na které jsme se v bakalářské práci nezaměřili. Otázkou také zůstává, jaké odpovědi by nám, adolescenti poskytli v rámci kvantitativního výzkumu.

Seznam použitých zdrojů

Als, Český rozhlas Radiožurnál, Jestli existují opravdu chtěné děti, jsou to ty naše, říkájí Michal a David Vaníčkoví [online], verze © 2017, [cit. 2020-10-19]. Dostupné z: <<https://radiozurnal.rozhlas.cz/jestli-existuji-opravdu-chtene-deti-jsou-ty-nase-rikaji-michal-a-david-vanickovi-6207606>>.

Autor neznámý, 2020, Osvojení, Homoparentalita [online], verze 21.1.2020 [cit. 2020-3-3]. Dostupné z: <<https://cs.wikipedia.org/wiki/Homoparentalita#Osvojen%C3%AD>>.

BEZOUŠKA, P., PIECHOWICZOVÁ, L. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-819-2.

ČESKO. Zákon č.115 ze dne 3. dubna 2006 o registrovaném partnerství. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1998, částka 38, s. 1364. Dostupný z: <<file:///C:/Users/SONYVA~1/AppData/Local/Temp/sb038-06.pdf>>.

DOLEJŠ, M., KASALOVÁ, V., VAVRYSOVÁ, L. Kdo a co řídí české adolescenty? Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. ISBN 978-80-244-5425-2.

FIALA. J, *Registrované partnerství u nás uzavřelo před 3 000 párů*, [online], verze 10.2.2019, [cit. 2020-3-3]. Dostupné z: <https://www.jsmefer.cz/3000_registraci>.

GAVORA, P. Úvod do pedagogického výzkumu. 4., rozš. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2008. ISBN 978-80-223-2391-8.

GJURIČOVÁ, Š., KUBIČKA, J. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. Praha: Grada, 2003. 182 s. ISBN 80-247-0415-3

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

HSX-1. Homosexualita, Lásky a hormony, [online], verze 24.9.2019, [cit. 2020-3-3]. Dostupné z: <<http://www.004.cz/laska-a-hormony>>.

HSX-2. Homosexualita, Vývoj osobnosti, [online], verze 15.7.2005, [cit. 2020-3-3]. Dostupné z: <<http://www.004.cz/vyvoj-osobnosti>>.

JANDOUREK, J. *Průvodce sociologií*. Praha: Grada, 2008. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2397-6.

JANDOUREK, J. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3679-2.

JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5.

JAROŠOVÁ, D. *Úvod do komunitního ošetřovatelství*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2150-7.

KAŇKA, P. Abeceda homosexuality, [online], verze leden 2000 [cit. 2020-3-3]. Dostupné z: <http://www.004.cz/storage/abeceda_homosexuality.pdf>.

KAR, Česká televize 2018. Adolescence už netrvá do 19 let. Přelomový věk je teď 24, tvrdí vědci. [online], verze 23.1.2018 [cit. 2022-01-22]. Dostupný z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2370091-adolescence-uz-netrva-do-19-let-prelomovy-vek-je-ted-24-tvr-di-vedci>>.

KRAUS, B. *Společnost, rodina a sociální deviace*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-411-3.

KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

KUTÁLKOVÁ, P. *Duhové rodiny ve stínu státu: situace homoparentálních rodin s malými dětmi*. Praha: Prague Pride, 2015. ISBN 978-80-260-9143-1.

MACEK, P. *Adolescence*. 2. přep. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 2. přep. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.

MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. Praha: SLON, 2006. ISBN 80-86429-58-X.

NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. rozš. vyd. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0625-7.

PROCHÁZKA, J. Homoparentalita, rodičovství leseb a gayů v českém kontextu. *XII. Národní konference o manželském, partnerském a rodinném poradenství. Současné podoby partnerského a rodinného soužití*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. s. 12–20.

REICHEL, J. *Kapitoly systematické sociologie*. Praha: Grada, 2008. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2594-9.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14.6.2016, 234/2016 Sb., N 110/81 SbNU 729, Registrované partnerství jako překážka individuálního osvojení dítěte. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-7-15_1>.

Řehák, J. Sociologická encyklopedie. Sociologický ústav AV ČR, V.V.I. [online], verze 2018, [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/V%C3%BDb%C4%9Br_metodou_sn%C4%9Bhov%C3%A9_koule

ŘÍČAN, P. *Cesta životem: vývojová psychologie*. 3. přep. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0772-6.

SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-956-4.

SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-559-8.

SOKOLOVÁ, V. 2004. A co děti?...: Gay a lesbické rodičovství. Pp. 81-96 in L. Formánková, K. Rytířová (eds.). *ABC feminismu*. Brno: Nesehnutí. Dostupné z: <[\(PDF\) 'A co děti?...' Gay a lesbické rodičovství \(researchgate.net\)](#)>.

ŠPAŇHELOVÁ, I. *Dítě a rozvod rodičů*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0.

STAŠOVÁ, L. *Rodina jako výchovný a sociální činitel*. In: KRAUS, B., POLÁČKOVÁ V., et al. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001, s. 78. ISBN 80-7315-004-2.

ŠULOVÁ, L. *Člověk v rodině*. In: VÝROST, J., SLAMĚNÍK I., et al. *Aplikovaná sociální psychologie*. Praha: Portál: 1998, s. 303. ISBN 80-7178-269-6. s. 303-339.

THOROVÁ, K. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6

TÓTHOVÁ, K. *Vývoj dítěte v homoparentální rodině (ve světe výzkumů)*. [online]. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2017. Dostupné z: file:///C:/Users/SONYVA~1/AppData/Local/Temp/BPTX_2015_2_11210_0_438108_0_177588.pdf.

VÁGNEROVÁ, M., LISÁ, L. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 3. přep. a dopl. vyd. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4961-0.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2008. ISBN 987-80-7376-141-4.

VÁGNEROVÁ, M. *Obecná psychologie: dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3268-1.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2. dopl. a přep. vyd. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VESELÁ, J., KANIOKOVÁ-VESELÁ, P. *Sociologické aspekty managementu*. Grada: Publishing a.s., 2011. ISBN 978-20-247-2792-9.

WEISS, P. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8.

Přílohová část

Příloha č. 1. - Dotazník

DOTAZNÍK

Vážení studenti,
v současné době studuji 3. ročník Pedagogické fakulty na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích a píši bakalářskou práci na téma Pohled adolescentů na rodiny homosexuálních párů. Součástí bakalářské práce je tento dotazník. Touto cestou bych Vás chtěla požádat o spolupráci na mém výzkumném šetření. Veškeré údaje jsou anonymní a výsledky budou použity pouze v mé bakalářské práci.

Děkuji Vám za ochotu a spolupráci při vyplnění dotazníku.
Zuzana Prayerová

1. Pohlaví

- Muž
- Žena

2. Kolik je Vám let?

- 16-17
- 18 a výše

3. Jakou studujete školu?

- Gymnázium
- Střední škola odborná (s maturitou)
- Střední odborné učiliště

4. Jste věřící?

- Ano
- Ne
- Nevím

5. V jaké žijete rodině?

- Vlastní matka i otec
- Žijí pouze s jedním rodičem / střídává péče
- Rodiče jsou rozvedeni a mají nové partnery
- Jiná možnost

6. Má alespoň jeden z vašich rodičů vysokoškolské vzdělání?

- Ano
- Ne
- Nevím

7. Přemýšleli jste, že v budoucnu založíte vlastní rodinu?

- Ano
- Chci žít pouze ve vztahu s partnerem, bez dětí
- Ne chci být single
- Zatím jsem nad tím nepřemýšlel

8. Znáte ve svém blízkém okolí osobu, která je homosexuálně orientovaná?

- Ano
- Ne

9. Pokud máte ve svém okolí homosexuálně orientovanou osobu je tato osoba ve skupině Vašich přátel?

- Ano
- Ne

10. Lze podle Vašeho názoru za rodinu považovat partnery stejného pohlaví a dítě/děti?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

11. Současně s novým občanským zákoníkem je možno adoptovat dítě bez ohledu na sexuální orientaci jednoho z rodičů. Jaký na to máte názor?

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Nesouhlasím
- Nemám názor

12. Pokud by došlo k uzákonění adopce dětí homosexuálními páry, souhlasili byste? Pokud ne, uveďte důvod.

- Ano, každý má právo na založení rodiny
- Ano ale nejsem tím úplně přesvědčen
- Ne
- Nepřemýšlím nad tím

13. Domníváte se, že může mít výchova v homosexuální rodině je pro dítě lepší než výchova v nefungující rodině?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

- Zatím jsem nad tím nepřemýšlel

14. Domníváte se, že výchova dítěte v homosexuální rodině je stejně hodnotná jako výchova v klasické rodině?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne
- Zatím jsem nad tím nepřemýšlel

15. Souhlasíte, aby měli lidé s homosexuální orientací měli možnost vstoupit do manželství?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne
- Zatím jsem nad tím nepřemýšlel

16. Souhlasíte, aby homosexuální páry měly děti?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne
- Zatím jsem nad tím nepřemýšlel

17. Pokud by měli homosexuální páry stejné možnosti založení rodiny, jaká formu by byla podle Vás nejvhodnější?

- Osvojení (adopce)
- Pěstounská péče
- Umělé oplodnění u lesbického páru
- Náhradní matka u gay páru
- Nepreferuji žádnou formu

18. Někteří lidé se domnívají, že by homosexuálové neměli vychovávat děti. Souhlasíte s nimi?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne
- Zatím jsem nad tím nepřemýšlel